

Romano hangos

15 _{Kč}

ROMSKÝ HLAS – MĚSÍČNÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 11 • ČÍSLO 13–14 • VYŠLO 17. SRPNA 2009

zprávy

OSTRAVA – Policie zatkla v polovině srpna 12člennou skupinu žhářů z Vítkova. Čtyři hlavní podezřelí, kteří zůstali po zatčení zadržení, již přiznali účast na žhářském útoku (19. 4.). Útok připravovali chladně a programově delší dobu. Věděli, že v době útoku spaly v domě romské rodiny i děti. Zadržení patří k organizované skupině pravicových extremistů se sklonem k neonacismu.

BRNO – Kriminální server Facebook.com. Objevují se na něm negativní zkušenosti s Romy. Ti jsou posíláni do plynu nebo se ozývají volání po znovuootevření koncentračního tábora v Osvětimi. Na půdě krajského ředitelství policie probíhá analýza tohoto serveru.

KUTNÁ HORA – V rámci předvolební kampaně předseda ČSSD pronesl zřejmě nešťastně formulované vyjádření. „*Není vhodné zaměstnávat lidi z jiných kultur, už tu pak zůstanou. Naučí se jazyk, mají děti a je z toho etnický problém.*“ Jiří Paroubek ovšem popřel, že by toto a takto řekl.

PRAHA – Od ledna do července zaznamenali policisté více trestných činů souvisejících s extremismem než loni v tomto období. Podle šéfa kriminální policie Jana Nogy to zapříčinil nárůst příznivců extremistických hnutí a prohlubující se hospodářská krize.

PRAHA – Ministr pro menšiny Michael Kocáb v souvislosti s kauzou kanadských víz a migrace Romů za oceán předložil vládě poupravenou a aktualizovanou zprávu o stavu romských komunit za rok 2008.

Bare lavutara – příměstský tábor Muzea romské kultury

„Marie, vstávej, tam v koutě, něco tam je!“ „Mulo,“ vyděsí se Darinka. „To není žádný mulo, to je ruk-sak, co si tam někdo položil,“ snažím se o racionální vysvětlení, ale nápad s mulo se mezi dětmi šíří, takže nezbyvá nic jiného než vstát, rozsvítit světlo a ukázat jim, že ve třídě opravdu žádný mulo nestráší. Kluci hned využívají světla a vytahují karty, ostatní se trousí pod různými záminkami na záchod a do koupelny. Nestačíme se divit, kolik mají najednou energie – i po půldenní cestě vlakem, prolízačkách, bojovce, vaření večere a putování za romskými muzikanty, bare lavutara, z rodu Kubíků.

Po půl hodině hemžení děcka k naší radosti konečně usínají. Tiše zavíráme dveře a jdeme plánovat poslední dva dny tábora: celodenní výlet na Čertoryje a večerní cestu za kouzelným nástrojem, který, když na něj zahraje opravdový muzikant, umí plnit přání.

Jsmo na třídním soustředění v Radějově u Strážnice, s námi osm romských dětí, které byly nejvytrvalejší a pilně chodily deset dní na výlety a programy do Muzea romské kultury (MRK). Hlavní myšlenkou tábora byl příběh bare lavutara – starý, umírající Ind odkazuje svým následovníkům tajemství kouzelné-

Pokračování na str. 10

Kolik romských dětí si může zakřičet: „Hurá na prázdninový výlet“? Foto: Lenka Grossmannová, MRK

Čeští a slovenští Romové mají novou společnou organizaci

Mezinárodní konference za účasti delegátů ze sedmatřiceti romských organizací v České republice a na Slovensku se konala ve dnech 7. až 9. srpna v Mělníku. Cílem bylo vytvořit zastřešující organizaci, která by navenek Romy zastupovala a prosazovala jejich zájmy a potřeby. Setkání bylo svoláno péčí organizace Dženo, jež vede Ivan Veselý.

Nově vzniklá organizace dostala název *Asociace romských občanských iniciativ Evropy* a do jejího čela byl zvolen Ivan Veselý. Členem se může stát každé romské sdružení, které vydává výroční zprávy o své činnosti, má v pořádku finanční uzávěrku, nedluží státu

na daních a je ve svém regionu poslední tři roky skutečně aktivní. Podmínky pro členství splnilo jen devatenáct účastníků; některé organizace nezaplatily vstupní a členské příspěvky nebo je odmítly uhradit. Účast na konferenci přitom potvrdilo 57 organizací.

Při diskusích bylo zřejmé, že hlavní problém Romů spočívá v řešení otázek nezaměstnanosti, bydlení a vzdělávání.

Ivan Veselý k novinářům poznamenal, že chce dosáhnout změny filozofie a strategie v jednání romských sdružení. V minulosti podle něj nebyli Romové údajně zvyklí, že za prosazování jejich zájmů je třeba také platit. Přitom však

je přesvědčen, že do nápravných opatření, jak si je na tomto sezení Romové představovali, bude investováno nejméně 1,75 miliardy korun, jinak budou problémy narůstat. Delegáti konference samozřejmě počítají s tím, že jejich řešení v „nějaké podobě“ budou prosazovat spolu s českou vládou v Bruselu. Je jim známo, že Brusel schválil deset zásad integrace Romů do společnosti a tyto zásady budou „nějakým způsobem“ zahrnuty do rozpočtu evropské komise.

Připomeňme, že podobné setkání jako v Mělníku se uskutečnilo již v roce 1993, skončilo však neúspěšně, protože jednota Romů tam ustavená dlouho nevydržela. (red)

z obsahu

Měsíc po povodních

Jak se žije Romům po nedávné velké vodě na novojičínsku?

strana 3

Anketa

Zavedení víz do Kanady očima brněnských Romů.

strana 4

O Romovi, který našel nožik

Pohádka Pal o Rom, so arakhlá e čhurori od Andreje Giňi.

strana 6–7

Holocaust českých Romů

21. srpna uběhne 66 let od posledního hromadného transportu Romů z tábora v Hodoníně u Kunštátu.

strana 9

Festival Romská píseň – lidskost / Festivalos Romaňi gi'li – manušiben

Členové rumunského Romafestu s domácími Cikne čhave.

Foto: vk

Už patnáctý ročník festivalu Romská píseň se konal 25. července v amfiteátru Valašského muzea v Rožnově pod Radhoštěm.

Začal hned dopoledne představením všech účinkujících na rožnovském náměstí. Lidé, kteří šli kolem, se zastavili, aby viděli a slyšeli, jak se tu krásně zpívá, hraje a tančí. Nejprve se předvedli Sendreiovci, kteří okouzlili tradičními romskými písněmi. Můžu říct: „*O poštaris avel.*“ Pak jsme se všichni přesunuli do amfiteátru muzea, kde se už místní lidé scházeli a publikum rostlo. Krátce po poledni odstartoval festival tím, že Sendrei, já a Petra Margita Gelbart jsme společně zazpívali náš romskou hymnu Dželem Dželem.

A samozřejmě nechyběly krátké proslovy všech čestných hostů. Potom přišel na pódium taneční soubor z Rumunska Romafest. Svými neuvěřitelnými prvky vyrazili jeho tanečníci publiku dech. Měli obrovskou rychlost v nohách.

Staré romské písně předvedla jedinečným hlasem s trochou RnB a popu rodačka a zpěvačka z USA Petra Margita Gelbart. Slovenský soubor Máj zatancoval valašské tance se svou vlastní cimbálovou kapelou, tanečníky a zpěvačkami.

Rodinná skupina Romano Aps zahrála a zazpívala písně ve stylu funky. Na řadu jsem přišla já, Veronika Kačová, a moje cimbálová kapela. Primáš Daniel Klempár se nemohl dostavit, tak za něj pře-

vzal prim Jan Bradač, druhý nadaný houslista. Měli jsme úspěch. Zazpívala jsem tradiční romské písně jako Cikánský pláč a Hraj mi hraj v doprovodu basisty Lukáše.

Skupina Kokavakere lavutara ze slovenské Kokavy doslova nadzvedla publikum. Vladimír Sendrei s manželkou Jankou zazpívali krásné romské čardáše. Moje sestry Irena, Lucie a Emilka tancovaly se Sendreiem přímo na pódiu.

Maďarská kapela Fláre Beás Banda v doprovodu kytary a zpěvu předvedla lidem maďarské písně. Jana Kociánová zazpívala svým krásným hlasem halgáty. Na závěr festivalu opět pódium oživilo rumunským souborem Romafest.

Pokračování na str. 7

zaznamenali jsme

PRAHA – Koncert americké zpěvačky Madonny přinesl 13. 8. velkou převlékací show, písně z poslední desky i osvědčené hity a očekávané provokace. Dvacet minut bylo na pódiu i romské Kolpakov trio a společně s Madonnou zazpívali mj. romskou hymnu Dželem, dželem.

PRAHA – Ministr pro lidská práva Michael Kocáb uvítal zprávu, že pražský primátor Pavel Bém rozhodl pro humanitární gesto a chtěl pomoci s uhrazením nákladů na převoz ostatků romského mladíka z Rumunska. Zmínku o tom, že město bude následně žádat náhradu po ministru pro lidská práva, však považuje za zcela irrelevantní a populistickou. Kocáb řekl, že k realizaci humanitární pomoci žádné finanční prostředky přiděleny vládou nemá.

PRAHA – Jak jsou si v této zemi před zákonem všichni rovni, ukázaly jedny televizní zprávy, kde v jedné reportáži byl romský klan, tábořící u rybníka na kraji Prahy, a rozlehlé sídlo majitele stavební firmy na Ústecku s bazénem, masivní zdí s kamerami a zastřešenou příjezdovou cestou. Obě místa se nacházela v chráněné krajinné oblasti.

OSTRAVA – Domek nedaleko Vítkova, který byl původně shledán jako vhodný k prodeji, se ukázal být nebytovým prostorem a nemůže tedy být prodán pro bytové účely. Nehledě na to, že majitel jej prodává za 750 000 korun a ze sbírky pro poškozenou rodinu je k dispozici pouhého půl milionu. Jsme tedy zase na začátku nekonečné ságy, řekl Kumar Vishwananthan, který rodině pomáhá.

LITVÍN OV – Kancelář ombudsmana řešila, zda město Litvínov vyplácí část sociálních dávek poukázkami na vybrané potraviny a zboží, bylo v právu. Zástupně ombudsmana Jitka Seidlová potvrdila, že postup radnice je správný, ovšem za předpokladu, že dávky se posuzují individuálně, nikoliv plošně, jak byl původní zámysl. Litvínov používá tento systém již od roku 2007, počet klientů poklesl o 312 z celkového počtu 1518 a došlo k úsporám na účet státu o 5,5 milionu korun.

OSTRAVA – Indicie nevládních organizací, že k nedobrovolným sterilizacím romských žen dochází i nyní, má také ministr pro lidská práva Michael Kocáb. Poslední známý případ se stal v roce 2007 na Ostravsku. Zatím však nelze předjímat, zda zákrok byl oprávněný či nikoliv, protože se věc nikde neprojednávala.

PRAHA – Ostrý otevřený dopis kanadskému ministrovi pro přístěhovalectví poslala skupina lidskoprávních intelektuálů, mezi nimi i Petr Uhl a Anna Šabatová. Ministr totiž řekl, že český stát nenese vinu v tom smyslu, že by schvaloval pronásledování Romů. To je sice pravda, nicméně excesy vůči Romům jsou tak časté a intenzivní, dodává RH, že uvedená stížnost má své opodstatnění.

ČESKÉ BUDĚJOVICE – Dne 29. července soud uložil zpěváku Michalu Moravcovi tři roky vězení s ostrahou za propagaci neonacismu, které se údajně dopustil, když šířil rasistické hudební album své skupiny Imperium, navíc řídil opilý. Moravec je jedním ze zatčených při policejní razii proti organizátorům neonacistických koncertů a hrozilo mu až osmileté vězení. Rozsudek zatím nenabyl právní moci.

Ministr Pecina nás mystifikuje

V pořadu Otázky Václava Moravce (17. 5.) ministr vnitra Martin Pecina prohlásil, že může podat podnět k Nejvyššímu správnímu soudu na rozpuštění Dělnické strany až po uplynutí půlroční lhůty po podání bývalého ministra Langera. Novináři tuto lhůtu interpretovali jako zákonnou lhůtu.

Známy novinář a spolupracovník RH Petr Uhl nás však upozornil, že žádná taková lhůta zákonem stanovena není. Petr Uhl ministra vyzval, aby do 21. července sdělil, o co opíral své tvrzení o zákonné lhůtě nebo zda šlo o omyl. Do vydání tohoto čísla RH ministr nijak nereagoval. **(kh)**

Spravedlnost doškobrtala k cíli

JESENÍK – Naši čtenáři si jistě pamatují na přepadení romských manželů Žigových v Jeseníku neonacisty. Oba manželé byli zranění, zejména však paní Žigová zraněním oka a následnou ztrátou vidění.

Po zdlouhavých jednáních u soudů a odvolání proti mírnému, dokonce jen podmíněnému rozsudku

u okresního soudu, byli posléze tři viníci odsouzeni k nepodmíněným trestům a úhradě finanční satisfakce za zranění s trvalými následky. Nyní je již rodina finančně odškodněna. Nemalou zásluhu na tom má obhájkyň JUDr. Zdenka Poláková z Ostravska, díky jejíž trpělivosti a důslednosti byla věc dořešena do kýženého výsledku. **(kh)**

Válka olašských Romů pokračuje

BRNO – U Krajského soudu v Brně pokračovalo projednávání případu unesené ženy od manžela. Při posledním projednávání byl odsouzen k 15 měsícům vězení pouze Ladislav Daniš za ublížení na zdraví. Vrchní soud v Olomouci však věc vrátil k provedení nových důkazů, protože Daniš by mohl

být odsouzen mnohem tvrději, a to za pokus o vraždu při nové kvalifikaci činu.

Jednání u soudu je o to složitější, že Romové se mezi sebou mezi tím finančně vyrovnali a nehodlají se dále svěřovat do rozhodování soudů a mlčí nebo mlží. Řídí se podle vlastních pravidel. **(red)**

65. výročí smrti téměř 3000 Romů v Osvětimi

Dne 2. srpna se konal již tradičně pietní akt za romské oběti. Připomínáme čtenářům, že během jediné noci toho data v roce 1944 bylo v plynové komoře zavražděno téměř 3000 Romů, především starých, práce neschopných mužů, žen a dětí, a to v souvislosti s likvidací tohoto tábora. Mezi těmi-to oběťmi byla početná skupina Romů českých a moravských.

Pietní akt proběhl bez zájmu české veřejnosti a bez účasti její reprezentací vyslané delegace. Skoro by se chtělo říci: jako vždy. Naopak delegace německých Sintů a Romů, ukrajinských a polských Romů byly početné.

Tentokrát byl pietní akt spojen s uspořádáním workshopu na téma reflexe těchto minulých a pohnutých dějů do současnosti. Workshop byl uspořádán péčí a nákladem Dokumentačního a kulturního střediska Romů a Sintů v Heidelbergu. **(kh)**

Největší a nejobávanější vyhlazovací tábor v polském městě Osvětim, nedaleko Krakova. Německý název pro tábor zněl Auschwitz.

SOPPRAN se sešel u ministra Kocába

PRAHA – Zkratka SOPPRAN označuje Stálý odborný panel proti rasismu a násilí a k otázkám mezikulturního a mezináboženského dialogu. Již minule jsme informovali, že toto neformální uskupení, založené z popudu ministra Michaela Kocába, má sloužit k formulování návrhů a pozic ministra pro lidská práva k prevenci proti nárůstu extremismu

v ČR a absenci etického aspektu ve společnosti a politice.

Již první schůzka (16. července) poskytla spoustu zajímavých názorů a námětů. Vysokou vypovídací hodnotu má přehled přítomných osobností: Luboš Dobrovský, Ondřej Cakl, Ivan Gabal, Jan Hartl, Ondřej Klípa, Michael Kocáb, Jan Ruml, Tomáš Sedláček, Karol Efraim Sidon, Jiřina Šiklová, Jakub

Trojan, Czesław Walek a Karel Holomek. Účast přislíbily ještě další autority: Václav Havel, Otakar Motejl, Petr Pithart, Jan Švejnár, Jacques Rupnik, Eliška Wagnerová, Petr Uhl a další.

Názor morálních autorit na diskutabilní problémy může učinit průlom v dosavadním nepříznivém ovzduší ve společnosti pro účinné řešení narůstajících problémů. **(red)**

Jak je to s památníkem v Žalově?

BRNO – Osud rekreačního střediska v Hodoníně u Kunštátu, s posledním autentickým zbytkem

původního koncentračnického baráku a jeho přeměna na mezinárodní informační a školicí středisko

Hřbitov v Černovicích u Kunštátu je také místem posledního odpočinku romských obětí holocaustu. Foto: img.radio.cz

Veřejná služba pro obec podmiňuje výši dávek v hmotné nouzi

Další zákonný „zmetek“ našich poslanců

Novela zákona o zaměstnanosti a hmotné nouzi účinná teprve od 1. července tohoto roku má motivovat nezaměstnané k práci. Veřejnou službou se nazývá práce ve výši 20 hodin měsíčně zdarma pro obec.

Nezaměstnaný 5 až 11 měsíců (podle věku) poté pobírá dávky v hmotné nouzi ve výši 3126 Kč. Kdo však podle novely zákona nevykoná ani práci 20 hodin měsíčně zdarma pro obec, sníží se mu tato částka o 1100 Kč, tedy na pouhých 2026 Kč. Kdo pro obec odpracuje 30 hodin, dostane přidáno 550 Kč, dávka v hmotné nouzi pak činí 3676 Kč.

Je tu však zásadní problém. Uchazeč o dávku v hmotné nouzi sice 20 hodin odpracovat musí, ale obec není povinna mu veřejnou službu umožnit nebo nabídnout. Může to udělat, ale nemusí, žádné sankce jí za to nehrozí. Ukazuje to tedy také, jak se obec o své chudé stará.

Zákon, který navrhla koaliční vláda ODS, lidovců a zelených, je opět „zmetkem“. Nařizuje něco, co nelze splnit, ale neplnění nese své důsledky právě pro toho chudého.

Abychom však byli spravedliví, věc je složitější, než se zdá. Pokud by měla být zabezpečena

dobrovolná práce zdarma pro uchazeče, kterých mohou být desítky tisíce, musel by se někdo starat o vytváření vhodných pracovních příležitostí. To vyžaduje vyčlenění pracovníka se znalostí poměrů a možností. Bylo by nutné také konat náležitou kontrolu, jinak se vše zvrhne v činnost jen pro činnost. Při tom jde v souhrnu o značné finanční částky z peněz daňových poplatníků a „vázání“ dalších pracovníků radnice k činnosti.

Myšlenka snad dobrá, ale nedomyšlená! **(red)**

(Zpracováno volně podle článku Petra Uhla v Právu dne 27. 7.)

Rodinný klan brněnských Pilů končí s drogami – alespoň zatím

BRNO – U brněnského Krajského soudu skončili čtyři bratři a bratranec z rodiny Pilů nepodmíněnými tresty za prodávání drog. Čtyřikrát trestaný Jan si odpyká osmnáctiměsíční trest, jeho bratranec Roman dorazil k soudu přímo z věznice a dostal tříletý trest, čtyřikrát trestaný Radek si zasloužil dva a půl roku a jejich sedmkrát trestaný bratranec Ladislav dostal

tři roky. Spolu s nimi přišla k soudu celá početná rodina včetně malých dětí, které soudce za hlasitých protestů zúčastněných ze soudní síně vykázal.

Pikantní na tom je, že všichni zmínění permanentní porušovači zákonů ČR byli po nějakou dobu řádnými zaměstnanci stavební firmy, kterou vedl náš redaktor Karel Holomek, a je pravda, že po

dobu setrvání v zaměstnaneckém poměru se nedostali (příliš) do křížku se zákonem. Jakmile jejich pracovní poměr skončil, sklouzli okamžitě po šikmé ploše.

Karel Holomek se Pilům omlouvá, že ukončením pracovního poměru u něj selhali, a my v redakci mu vyslovujeme uznání za svatou trpělivost.

(red)

Kauza deratizéra Brichty

PRAHA – „Cikán břitvou mě šacoval a pak mě fackoval.“ Nebo: „Politici dělaj z každýho vola, na ulici kradou cikáni kola, už by to vyřešit měl nějaký deratizér.“

To jsou verše z alba Aleše Brichty nazvaného Deratizér. Brichta vysvětluje, že v případě běžícího zloděje, držícího kabelku a autorádio, se nejedná o Roma, ale o historickou karikaturu arabského mladíka. To vše je na rasistickém obalu desky. Je evidentní, že si Brichta vymýšlí omluvu, když v písni označuje za zloděje kol Cikána, jehož na obalu desky zaměňuje za Araba.

Není to poprvé, co byl Brichta usvědčen jako extremist. Rasistická výzdoba jeho baru BumBar je toho důkazem: plyšový opálený „židovský pes“ nebo upozornění, kdo si v podniku dovolí políbit Cikánku, musí zaplatit pokutu milion korun.

Kém obalu desky. Je evidentní, že si Brichta vymýšlí omluvu, když v písni označuje za zloděje kol Cikána, jehož na obalu desky zaměňuje za Araba.

Není to poprvé, co byl Brichta usvědčen jako extremist. Rasistická výzdoba jeho baru BumBar je toho důkazem: plyšový opálený „židovský pes“ nebo upozornění, kdo si v podniku dovolí políbit Cikánku, musí zaplatit pokutu milion korun.

Je příznačné, že se za Brichtu postavil Jiří Čunek: „Brichta chce Kocábovi ukázat, co by měl dělat,“ říká a pokračuje: „... tlupy mladých Cikánů kradou kola a do toho přicházejí různí Kocábové a Uhlové, kteří říkají, že je to jinak.“

Kocáb reaguje: „Romská komunita v rámci demokracie unese leccjakou kritiku, pokud v textu není výzva k násilnému řešení.“

(kh)

Sar pes dživel le Romenge palo baro paňi

Sar pes dživel le Romenge pal o baro paňi? Gondolinav, hoj pes oda prithovel he perdal man, he mek mira fajtake, he le dženenge, so bešen andre koľa lokalita, andre Žilina paš o paňi. Ta mange thovav pre godi, savo dar dikhlam, sar rovhahas, nadžanahas so te kerel. Phenav mange, hoj imar avla feder.

Ale nadžanav, andre kajsi doba? Pro svetos ehin but bengipen, o manuša paš peste nachuden, ačhon pes divne veci pal o calo svetos. Nadikhav oda ča me kavka, ale tiž mire aver džene. Me šaj phenav, hoj o famiľiji, so bešen andre kaľa lokalita, pes thoven pale andro pesko dživipen. Asan, o čhavore keren vika, o rukone hafkinen, o giľa džan, the o Roma hine hinke pale kajse save has. Ale andro jilo pes vareko modlinel, hoj te naavel pale baro brišind, he te nazničinel langre khera. Džives pal o stavos pal e prirodno katastrofa. O kham labol, he savoro cindo avri šutol. Šaj imar ehin pal savoro, ale ko džanel? Šaj oda ehas ča kajsi zkuška.

Andre varesave thana andro Nový Jičín, šaj phenav ko Jeseník

Povodeň také „pokácela“ spoustu dřeva na topení.

Foto: vk

nad Odrou, andre Bernatica pes thoven pale andro dživipen. Níko nadžanel, kana ada avla savoro kavka sar ehas. Šaj oda avel kurka, čhon, abo berša.

Baro palikerdo lav pes del le chariten, save šetgetinde le dženege a tiž bizo le starostenge the hejtmangenge.

Iřinda e Veronika Kačová

Měsíc po povodních

Jak se žije Romům po nedávných povodních? Znáám to z vlastní zkušenosti, tedy mé rodiny a ostatních lidí, kteří bydlí v lokalitě U Jezu, která patří k Žilině, části

Nového Jičína. Když si vzpomenu, jaké drama jsme na vlastní oči zažili, jak jsme plakali, nevěděli, co máme dělat... Řeknu si, že už je po všem a bude líp.

Ale nevím, v dnešní době? Na světě je hodně zla, lidi se navzájem nesnášejí, dějí se divné věci po celém světě. Necítím to tak jenom já, ale i většina mých přátel. Myslím, že tady ty postižené rodiny se dostávají do všedních životů. Smějí se, děti hulákají, psi štěkají, hudba hraje a místní Romové jsou opět jako dřív. Ale v duchu někteří se modlí, aby opět nepřišla velká voda a nezničila jejich zázemí. Každým dnem se to u nás začíná podobat víc stavu před povodní. Slunko svítí a všechno mokré vysychá. Snad už je po všem, ale kdo ví, možná to byla jenom zkouška.

V některých vesnicích kolem Nového Jičína, například v Jeseníku nad Odrou, Bernaticích, se díky penězům dostává vše pomalu do starých kolejí. Ale potrvá to několik měsíců, možná i let. Velký dík patří všem charitám, které postiženým lidem přispěli, a samozřejmě starostům a hejtmánům.

Veronika Kačová

Spoušť, kterou po sobě letos zanechala velká voda na Novojičínsku.

Foto: vk

komentář

Asociace romských občanských iniciativ Evropy

KAREL HOLOMEK

Toto je název nové mezinárodní organizace, která vznikla na konferenci, svolané do Mělníka sdružením Dženo v čele s předsedou Ivanem Veselým. Byl bych nerad, dodávám okamžitě, kdyby to byl jen pokus, protože myšlenka je to dobrá už proto, že jednotný a silný institut pro řešení problémů diskutovaných na tomto sezení, je třeba. Romano hangos o tomto shromáždění informuje na jiném místě.

Je tu však několik naléhavých otázek, na které nenacházím odpověď. Možná je to tím, že mnohé romské organizace o připravovaném shromáždění nevěděly a nemohly se tudíž podrobněji zabývat jeho průběhem a výsledky. Zdá se mně trochu podivné, když ani redakce jednoho z mála romských periodik, jakým je Romano hangos, není informována dopředu, aby mohla zpravit veřejnost objektivně se znalostí věci a z pozice přímého účastníka. Z toho by nebylo nutno dělat nějaké dalekosáhlé závěry, kdyby se neobjevily další neobvyklosti.

Je dobrým a samozřejmým zvykem dávat vědět, kdo se konference zúčastní. Dnes už přece víme, **kdo je kdo** a podle zúčastněných se dá posuzovat i důvěryhodnost a úroveň přijatých opatření. To jsme se zatím nedověděli. Jen všeobecná, dobře známá konstatování! Doufám, že se to objeví aspoň v písemných závěrech konference – už proto, že byla založena nová, dokonce mezinárodní organizace, která má nemalé ambice, alespoň z těch informací, které nám poskytl Ivan Veselý.

Jsem předsedou nejstarší a největší romské organizace v ČR, působící na území celé Moravy, prokazatelně aktivní nejméně 17 let s rozpočty, které přesahovaly několikanásobně rámec menších regionálních organizací. Nechce se mi věřit, že by organizátoři na nás zapomněli. Tím opomenutím nejsem dotčen, ale tady něco nesedí. Rozhodně to neprospívá důvěryhodnosti celé konference a promyšlenosti celé její přípravy, ačkoliv jsem dalek tomu, abych předbíhal událostem. Naopak!

Ale je hloupé, když je někdo přinucen čekat za bukem, jak to dopadne. Opravdu bych se rád dočkal toho, aby nová Asociace romských občanských iniciativ Evropy se stala živoucím a funkčním orgánem.

K tomu ovšem musí organizátoři i sám předseda vykonat mnoho nezbytné práce a kroků. Bez nich to bude vše jen vypuštěná bublina. Jak se mi to jeví, nejsem si jist, že je to organizátorům známo.

Ale možná se hluboce mýlím a ti, co o mně po přečtení tohoto článku budou vzápětí tvrdit: on už je starý a ničemu nerozumí, budou mít pravdu. Kéž by!

co na to naše právnička?

Oženil jsem se a přestěhoval k manželce do bytu, který má pronajatý od obce. Byt získala po smrti příbuzné, se kterou žila až do doby, kdy tato žena zemřela. Já jsem před svatbou žil u svých rodičů jako člen domácnosti a neměl jsem v době uzavření manželství žádný vlastní byt ani jinou možnost bydlení. Mám nějaké užívací právo k bytu manželky nebo je moje užívání odvozené pouze od užívacího práva manželky?

Tuto situaci upravuje občanský zákoník v ustanovení § 704 odstavec 1 takto: „Stane-li se některý z manželů nájemcem bytu před uzavřením manželství, vznikne oběma manželům společný nájem bytu uzavřením manželství.“ Dosavadní nájemní poměr vaší ženy se uzavřením manželství změnil ve společný nájem bytu manžely. Obsahem společného nájmu manželů je právo obou manželů byt užívat, a to stejnou měrou. Jinak řečeno, pronajímatel nemůže nijak bránit manželovi, který se přiřazení nebo přivdal, aby v bytě bydlel a užíval ho ve stejném rozsahu jak byl doposud oprávněn jeho partner. Na druhé straně má manžel, který se do bytu přiřazení nebo přivdal, stejné povinnosti a omezení, která doposud platila z nájemní smlouvy pro jeho partnera. Znamená to například, že je povinen uhradit spolu s ním doplatek za plnění poskytovaná s užíváním bytu (tak zvané služby) plynoucí z vyúčtování po skončení předchozího roku z vyúčtování, i když v bytě tehdy nežil. Pronajímatel zpravidla na změnu právní situace po uzavření manželství jednoho z nájemců reaguje předložením návrhu smlouvy, ve kterém jsou na straně nájemce uvedeni oba manželé. Ale i v případě, že je i nadále nájemní vztah upraven starou smlouvou, ve které je uveden jen jeden z manželů, platí výše uvedené pravidlo, že uzavřením manželství vznikl společný nájem manželů. Vždy je však třeba bezodkladně po přistěhování manžela ohlásit pronajímateli změnu v počtu osob tvořících domácnost, aby měl možnost nově stanovit výši záloh za služby.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Chovejme se rozumně a racionálně

Můžeme se bavit o tom, kdo je viníkem zavedení víz do Kanady, a nebudte to debata, která by k něčemu vedla. Viníkem je hloupost, nevzdělanost a samozřejmě spousta předsudků, které brání rozumnému a racionálnímu uvažování.

Stačilo by si říci pragmaticky, jaké peníze nám všem odčerpává předsudek vůči někomu, kdo se nám nelíbí, kdo se chová jinak než my, kdo bere (údajně) sociální dávky a nepracuje a vůbec je nám nesympatický. Namísto aby-chom řešili příčiny těchto nedostatků, obrátíme svoji averzi proti domnělému a nám se zřetelně jevícímu viníku, a jednou provždy ho odepíšeme. Tím jsme si zavařili na další desítky let, než nám dojde, že je třeba dělat něco jiného.

Důvod pro řešení těchto problémů je čistě prozaický: ekonomický! Nemá nic společného s pravdou a láskou. Prostě a jednoduše: neřešení těchto a podobných problémů nás přijde příliš drahο. Zavedení víz je z toho všeho závada zcela banální a pominutelná proti tomu, co nás teprve bude čekat, budeme-li v tomto trendu dále pokračovat.

Viníkem je tedy celá společnost, stát a svým dílem každý z nás. Ovšemže naši politici především. Jim jsme dali mandát, oni mají konat. Očekáváme, že budou rozumní, říkáme státotvorní, a že nám takový rozumný program doporučí, vysvětlí – a bude-li třeba, pro ty, kdo ho nepochopí a nepodporí, najdou i administrativní cesty, jak takový program prosadit. Vinou našich spíše podprůměrných politických autorit se to nestalo.

Čtu, i na stránkách LN (Daniel Kaiser, 16.07., Názory), že vinny by mohly být i české elity, které prý Kanadany utvrzovaly v představě, že Romové v ČR jsou postihováni kroky „institucionálního rasismu“, a tím vytvářely představu národních štvanců nejružnějšího druhu. Jsem jedním z těch, který by toto dokázal dokonce potvrdit a dokázat, aniž bych se cítil být štvancem, a už vůbec jsem to do Kanady nehlásil. Dokonce jsem to takto neřekl ani guvernérce této země, když jsem měl to štěstí se s ní osobně setkat koncem minulého roku. O této věci se můžeme bavit, a bude to debata, připouštím, v níž nedosáhnete zaručené pravdy. Pro všechna tvrzení je třeba uvádět důkazy.

Copak nebyl institucionálním projevem rasismu zákon o nabytí a pozbývání českého občanství při rozdělení Československa v roce 1993, který uvrhl masivní část romské populace (odhadl bych to na 80 000 lidí, Romů, žijících na území ČR již ve třetí generaci), do absolutní bída? Jistě byl! Co jiného je zákon než institucionální příkaz?

Copak není popíráním romského holocaustu zákon č. 261/2001 Sb., o náhradách škod (taky Romů) za druhé světové války, kdy ze 7000 žadatelů bylo odškodněno pár stovek lidí? Nepochybně byl a je! Koneckonců to potvrdil i Nejvyšší správní soud teprve loni, protože bylo zcela nesporné, že kdo byl Rom a neukrýval se, musel zákonitě skončit v koncentráku, jakékoli další dokazování je nadbytečné. Byl v tvorbě toho zákona zlý úmysl, rasismus nebo jen hloupost a nevzdělanost poslanců? Jsem ochoten připustit, že hloupost, to ale na věci nic nemění, jen ji trochu mírní, a z poslanců činí jen outsidersy, nikoliv rasisty.

Copak není institucionálním pochybením, když už ne rasismem, okolnost, že segregace romských dětí na některých školách se pohybuje až kolem 90 %? Jistě je a potvrzují to i mezinárodní evropské soudy a dávají českému státu pokuty. Jaké to má důsledky na jeho děti, nám v sobotu 18. července popsal v LN barvitě redaktor Čermák.

Takových institucionálních pochybení mohou vyjmenovat více. Není podstatné, co si o tom myslím já nebo kdokoliv jiný, ale co si o tom myslí postižení Romové. Ti nenechávají nikoho na pochybách: a to by mělo být svaté pro každého, kdo se chce dobrat nějakých řešení. Za 20 let budování demokracie se u nás mnoho zanedbalo. Už je nejvyšší čas s tím skoncovat!

Nezbývá nic jiného než vzít rozum do hrsti, zvolit si dobré politiky a odmítnout populistická jednoduchá řešení, která řešeními nejsou, a jejich nositelům odmítnout podporu. To je těžké, složité a náročné prosadit to v tak zanedbané společnosti, jakou je ta naše. Musíme na sobě pracovat všichni, nebo špatně dopadneme!

Karel Holomek

Klauzule solidarity

V souvislosti se zavedením víz do Kanady pro ČR se diskutují na diplomatické frontě Evropy možnosti využití tzv. klauzule solidarity. Odvolává se na ni náš ministr vnitra Pecina při jednání ve Švédsku, které je nyní předsednickou zemí Evropské unie, při svém jednání s Tobiasem Billströmem, švédským ministrem pro přistěhovalectví, a členem Evropské komise (EK) Jacquesem Barrotem, protože EK přísluší rozhodování ve věcech klauzule solidarity.

Švédský ministr prý připustil, že všech 27 členských států EU by mělo zavést vízovou povinnost pro kanadské občany, protože Kanada zavedla vízovou povinnost pro české občany. To na první pohled vypadá logicky. Neumím si však představit, jaké praktické důsledky by tento krok měl. Naopak si ale umím představit, jakou averzi by to vyvolalo proti ČR v celé EU. Něco podobného s averzí občanů ČR proti Romům, kteří mají údajně zavedení víz na svědomí. Dobře všichni víme, že je to nesmysl, viníka těžko označit. Eurokomisař Barrot připouští, že čeští Romové si stěžují oprávněně. Přezkoumáme, jakých závažných chyb se ČR dopustila a dohlédneme na zjednání nápravy. Takový přístup přijímám mnohem raději než plané a nesmyslné řeči o odvetě. Přijetí principu solidarity v tomto případě není docela dost možné akceptovat.

Představme si případ Maďarska, který není tak docela nepřípadný. I z Maďarska odjelo do Kanady letos již 800 Maďarů, bude mezi nimi dost Romů. Jak se stavět k principu solidarity v případě, že Kanada zavede víza i pro Maďary? Jednoznačně se propojit s Maďary by bylo mimo jiné propojení s neonacistickým Jobbikem a radikalizujícími se maďarskými gardami. To asi v žádném případě.

Proto není tak jednoznačné přijmout princip solidarity také pro ostatní členy EU. Doufám, že k tomuto kroku ani nedojde. Naši diplomaté v čele s ministrem zahraničí Kohoutem a ministrem vnitra Pecinou tady ztrácejí čas zbytečně. Není jiné cesty než si udělat pořádek na vlastním písečku. Pro nás, jako pro Maďary – a jiné jak by smet.

Karel Oswald

Zavedení víz do Kanady očima brněnských Romů

E Kanada thodžas o vízum pre ČR. O politika, o medijs, the o manuša dikhen pre oda všelijak. O Čechi den vaš ada doš le Romenge, e vlada kamel te thovel pre Kanada vízum tiž u le romane problemenca pes nakerel hinke nič. Sar pre ada dikhen o Roma Bernate, šaj ginen imar tunen korkore.

Jiří Horvát

Robotníkos, Berna.

E Kanada nakamlas te phandel andre o drom ke peste. O Roma daran adaj te dživel u andre Kanada džan vaš oda, kaj odoj len niko nakerel nič. Hin mange odoj miri biš the pandže beršengri čhaj u joj phenel, kaj odoj pre peste načujinel o rasizmus, aňi e diskriminacija. Phenel, kaj odoj lake feder sar adaj. Adaj hin o Roma diskriminimien paš e buči, phares pes dochuden andre buči u buči len aňi naden. Andre Kanada bi pes kamenas o Roma so neksigeder te sikhavel angličiko čhib u te thovel pes takoj andre buči. Me kerdžom dilinipen, mange kamplas te džal adarig het mindžar pal e revolucija. Adadžives bi imar nadžás nikhaj, imar som phuro. Ale le terne manušen hin bari šanca.

Milan Horvát

Lavutaris the vartašis andro MRK, Berna.

O Roma denašen andal e Čechiko u hin the vaš soske. Gondolinav mange, kaj e Kanada nathodžas o vízum angľoda, kaj nakamel amare Romen, ale vaš oda, kaj e čechiko vlada imar te kerel vareso le Romenca, la romaňa problematika the le rasizmoha. U hin the čačipen, soske bi kamelas ala problemi te rješinel e Kanada. Pre jekh sera, hin mange pharo pal o Roma, kaj našči peske džan andre Kanada, u pre aver sera doispidľa la ČR, kaj imar vareso te kerel le Romenca. Me bi nadžás nikhaj, adaj ulilom, adaj som khere, som Rom, ale manuš andal e čechiko (český občan). Ale te bi pes mange ačhelas oda, so le Romenge paš e Opava, hoj len kamenas te labarel upre, ta bi adarig mušinás te denašel.

Zoltan Horvát

Podnikatelis, Berna.

Adaj andre Čechiko o Roma pes phares dochuden andre buči. O gadže amen rajkanes the intelligentnones traden pašal peste het. Le romane robotníken niko aňi nakamel. Našči imar te chochavel, musaj te phenel čačipen, adaj hin baro rasizmus the meksa baderer diskriminacija. Nane mange pre kedva, hoj e Kanada thodža pre Čechiko vízum. Hin čačipen, kaj o Roma denašen adarig het, ale meksa buter denašen adarig o Čechi sar o Roma u pal ada pes nič navakerel. Andre Kanada dživel miri fajta u lendar džanav, kaj odoj dživen buter Čechi sar Roma u o medijsa pal oda navakeren, nič nasikhaven. Čaľi luma hin andro pohibos u vaš oda kaj e Kanada thodžas pre ČR vízum, ta den amari doš. Te bi e Kanada ada nakerdžahas, ta me imar adaj nasom. Adaj pes nadel te dživel.

Ludevit Horvath

Podnikatelis, Berna.

Me somas andre Kanada duj the jepaš berš, dikhlom, kaj odoj dživen savore narodi so hin pro svetos. Odoj nane o Roma cigoši, odoj hine o Roma manuša, avka isto sar the aver. O Roma načujinen andre Kanada niasavo rasizmus aňi diskriminacija. Aňi man načudalinav, kaj o Roma denašen adarig andre Kanada. Odoj bi kamenas o Roma te dživel, oda hin phuv perdal lende. Odoj dživen buter kale manuša sar o parne, šaj ada phenav, bo dikhlom oda pre mire jakha. Tiž šaj phenav, hoj odoj denašle buter Čechi sar Roma u e vlada pal ada nadel дума. Ale hoj e Kanada thodžas pale o vízum, ta del doš le romengri. Me napačav, kaj e Kanada thodžas o vízum angľo Roma vaš oda, hoj len odoj nakamel. E Kanada korkori pestar ada nakerdžahas, joj has andr'oda ispidľi. Mišlinav mange, kaj andre ada hin o vasta le Topolanek, the le prezidentos. Miro nazoris hin ajso, kaj niko našči zakazinel le Romenge, aňi e Kanada, aňi e Čechiko, hoj peske te nandžan odoj, kaj jon kamen. Me som imar phuro, me bi nadžás imar nikhaj.

František Tulej

Invalidní důchodce, Berna.

Oda hin pre jekh sera lačhes u pre aver sera nalačhes. Nalačhes oleha, kaj le manušege braninen te džal peske odoj, kaj kamen. U lačhes angľoda, kaj o problemi so hin adaj andre Čechiko le Romen, ta kampol imar so neksigeder te rješinel. Oda naznameľinel, kaj te o Roma džan het, kaj o gadže naavena imar rasisti. Sako našči tiž džal adarig het, varekas nane love pro chaben, ta sar len šaj avel pro drom le roplanoha andre Kanada u mek savore čhavenca. Le Romenge kampol lači buči, kaj te zaroden love u na ochto ezera, oda hin adadžives moneki čepo pro dživipen. Le Romen musaj te avel tiž poradno bešiben, le Romen musaj te del pačiv, kaj pes te čujinen sar manuša, kaj te dživen sar manuša. U na len te marel, te mardel. Ale mušinav tiž te phenel, kaj varesave Roma tiž nane lačhe, keren peske so kamen u nič narespektinen. Nisostar nabajinen, le dživipen hin duj droma, lačho the nalačho u but amare manuša peske ile avri o bibacht drom. U pritom savore dživas andre jekh štatos, andre jekh politicko sistemas u hin maškar amende bare rozdili. Nasam savore jekh. O Roma tiž mušinen te džanel, kaj hin lengro agor. Mušinen te džanel o poradkos le dživipnaskro. Me bi nadžás imar nikhaj, me bešavas pre Slovensko, odoj somas khere. Odarik avľom adaj pro Čechi, mange imar hin ada dost.

Před časem Kanada znovu zavedla vůči ČR vízovou povinnost. Názory politiků, médií a běžných lidí se na to liší. Češi obviňují Romy, česká vláda hrozila zavedením víz pro kanadské diplomaty, a řešení romské problematiky je stále v nedohlednu. A jak to vidí Romové v Brně?

Jiří Horvát

Dělník, Brno.

Kanada měla nechat otevřené hranice, Romové tady mají strach žít a do Kanady jedou proto, že se tam cítí bezpečně. Mám tam dceru, je jí 25 let, a říká, že tam nepociťuje rasismus ani diskriminaci, že v Kanadě je to lepší než tady.

Romové jsou na trhu práce diskriminováni, těžko nějakou seženou, spíš ji ani nedostanou. V Kanadě by se měli Romové brzo naučit anglicky a nastoupit do práce. Já jsem měl odejít hned po převratu, ale dnes už bych nešel nikam, to je dobrá příležitost pro mladé lidi.

Milan Horvát

Hudebník a noční ostraha v MRK, Brno.

Romové odchází z Česka a mají proto i svůj důvod. Já si myslím, že Kanada nezavedla vízum proto, že by naše Romy nechtěla, ale proto, aby česká vláda začala konečně něco dělat s romskou problematikou a rasismem v ČR. A má to i svoji logiku, proč by tyto problémy měla řešit Kanada. Je mi líto, že Romové nemohou odcházet do Kanady jak předtím, ale na druhou stranu Kanada svým opatřením dotlačila ČR, aby si začala svoje problémy řešit sama.

Já bych nikam nejel, tady je můj domov, já jsem se tady narodil, jsem český občan. Ale kdybych byl ohrožen jako romská rodina u Opavy, kterou chtěli upálit, tak bych odsud musel utéct.

Zoltan Horvát

Podnikatel, Brno.

Tady u nás se těžko najde práce pro Romy, odmítají nás velice inteligentně, o romskou pracovní sílu málokdo stojí. Neměli bychom si navzájem lhát, toto je rasismus a obrovská diskriminace. Nelíbí se mi, že Kanada zavedla vízovou povinnost vůči ČR. Je to sice pravda, že Romové emigrují, ale houfně emigrují i Češi a o tom se vůbec nemluví. V Kanadě mám rodinu a od nich vím, že tam žije víc Čechů než Romů. To nikomu nevadí a média to ani nezveřejňují. Celý svět je v pohybu a nás Romy viní za to, že Kanada zavedla vůči ČR vízovou povinnost. Kdyby nebylo víz, už bych tady nebyl. V těchto poměrech se nedá žít.

Ludevit Horvath

Podnikatel, Brno.

Já jsem v Kanadě žil dva a pul roku a viděl jsem, že tam žijí národy celého světa. Tam nejsou Romové cigoši, tam jsou to lidé jako jiní. Tam nepociťují rasismus ani diskriminaci. Ani se nedivím, že Romové emigrují do Kanady, já to schvaluji, to je pro ně ta správná země, tam by měli žít všichni Romové. Tam žije víc černých lidí než bílých, viděl jsem to na vlastní oči. Také můžu říct, že od převratu v ČR emigrovalo do Kanady víc Čechů než Romů a vláda o tom vůbec nemluví. Ale že Kanada zavedla pro ČR vízovou povinnost, tak obviňuje za to nás. Já nevěřím, že by to udělali kvůli Romům, Kanada by to sama od sebe neudělala, byla k tomu dotlačena českou vládou, Topolánkem a prezidentem Klausem. Myslím si, že nikdo – a ani Kanada – by neměl nakazovat Romům, kam smí a kam nesmí. Já už bych nešel nikam, já jsem už na to starý.

František Tulej

Invalidní důchodce, Brno.

Na jednu stranu je to dobře a na druhou špatně. Špatně proto, že brání lidem svobodně se pohybovat po světě, nemohou jít kam chtějí. A dobře proto, že tady v Čechách je už nutné co nejdřív začít řešit romskou problematiku. To neznamená, že když Romové odcházejí z ČR, že tím vymítí rasismus z Česka. Každý také nemůže odejít do Kanady, cesta tam je moc drahá. Kdo nemá ani na jídlo, jak může zaplatit letenky pro celou rodinu? Romové potřebují stálou práci a slušný výdělek. Osm tisíc korun je dnes pro rodinu k životu moc málo. Romové potřebují i pořádné bydlení a místo ve společnosti, aby se cítili jako lidé a žili jako lidé. Zatím co vím, jsou Romové bití i zabíjeni. Ale také musím říct, že Romové nejsou bez viny. Mnoho z nás si vybralo tu špatnou životní cestu a přitom všichni žijeme v jedné společnosti a ve stejném politickém systému. Je zapotřebí respektovat Čechy, jejich kulturu, zvyky a morální a obecné zákony. Víím, nejsme všichni stejní, ale každý člověk by měl mít svůj životní cíl. Já bych nešel nikam, já mám už emigraci za sebou. Emigroval jsem ze Slovenska do Čech a to mi stačí.

Připravil: Gejza Horvát

Jak Romy vidět a nevidět

Romové se o prázdninách vždy postarají o zábavu. Okurková sezona se tak lépe překoná a při tom se zapomene na daleko závažnější věci, jako je na příklad korupce našich politiků a jejich arogantní zlodějny z kapes nás, prostých daňových poplatníků. No řekněte sami: kdo by jen tak mirmix dírnix mohl přijít ke dvěma stům milionů korun díky vlastní poctivé práci? Ale o tom až jindy.

Mluví-li o Romech jako o nich, sám Romem jsa, je na místě to vysvětlit. Cítím se být Čechem stejně jako Romem. Tím chci zdůraznit, že moji předkové v tomto prostoru žijí už po staletí a stali se nedílnou součástí této společnosti. Dívám se na Romy jako Čech a na Čechy jako Rom – a je to docela legrace.

Když Kanada zavedla víza na prahu prázdnin a vše bylo jasné, toto téma rychle zapadlo v zapomnění, a hle. Je tu nová romská epizoda: rumunský „princ“ se málem (teď už docela) utopil a hned ho přišlo posílit několik desítek poddaných. Nezastírám, že se mi to líbilo jako projev solidarity a soudržnosti lidí jednoho kmene, věc dnes nevidaná. Chovali se celkem přijatelně, a dokonce přiznali, že moc peněz nemají, i když chu-

dáky nejsou. Nebylo však patrné, že by je jejich královské veličenstvo nějak výrazněji podpořilo.

Prosím vás: jaký princ? Bez ochranky? Copak jeho otec nevěděl, jakým nebezpečím může být vystaven v gadžovském světě a v daleké cizině? Je dobře známo, že Romové neumí plavat, a moc bych za to nedal, že to nedovede ani jeho královské veličenstvo. Ale vědět to mohl a opatření učinit mohl taky. Svě děti jsem naučil plavat ještě před tím, než začaly chodit do školy, jako preventivní bezpečnostní opatření, a nic jsem nehleděl na to, že je to proti romským zvyklostem. Pokrokem vpřed!

Bylo by taky ozdobou, kdyby princ měl ochranku z chudých gadžů, kteří umí dobře plavat a střílet. A to chudí gadžové umí! Skutečný velmož si tak nějak podobně vždy počínal.

Snad mi nebude příliš vyčítáno, když ke všemu, co se tu píše o rumunských Romech, a naznačuje, že by mohlo platit pro všechny, řeknu něco pravé skutečnosti bližšího.

Znám všechny ty barony a prince, jednoho máme dokonce v Brně, chodí za mnou, když něco potřebuje. A to jsem „rumungro“ (olašskými Romy tak hanli-

vě nazývaný Rom, který pracuje). A jako rumungro si tak trochu s gusem na všechny ty Olachy, Sinty, Kalderaše, Kále a kolik ještě romských odnoží existuje, musím přisolit. Je to jinak.

Všechno je to hra, jistý druh folkloru. Romové své vůdce nazývali předákem – „Angluno Rom“. Žádný král to nikdy nebyl. To až postupem doby při vzájemném soužití, byť nevraživém a nepřátelském, Romové mnoho věcí přijímali, a to i ty, které nepatřily do jejich kultury – výbavy. Mimo jiné taky hierarchii společností, v nichž se pohybovali, tedy i království a majestáty, ačkoliv jim nikdy žádné území ani panství nepatřilo. Ale líbilo se jim to, kdopak by si nezakládal na svém majestátu a z toho plynoucích výhod.

Dobrá! Mohu tuto romskou hierarchii přijímat jako svým způsobem pozitivní, byť nejsem žádný monarchista. Skutečnými romskými barony, princy a králi se však staneme teprve tehdy, až se zmocníme vzdělání a dovedností všeho druhu do té míry, abychom ve společnosti hráli roli skutečných a užitečných partnerů. Nikoliv jako postavičky z folklorních hrátek, což možná mnohý z nás činí, při vši účtá a zdořilosti. **Karel Holomek**

Utonutí syna rumunského předáka

Ion Miclescu z Rumunska zemřel 3. srpna odpoledne ve vinohradské nemocnici na následky utonutí a následné mozkové smrti. Kolem padesáti romských příbuzných, kteří jej přijeli podpořit z Husince u Prahy (kde se na několik dní utábořili), postávalo u nemocnice. Byli tiší, na všech byl znát smutek, někteří plakali. Po skupinkách chodili do nemocnice, aby se rozloučili se zesnulým. Nemocnice Romům umožnila, aby v jeho pokoji zapálili svíčky a provedli příslušný ceremoniál. K nemocnici přišla také chlapcova matka, vzlykala, chvílemi si rvala vlasy a hlasitě nařikala: „*Je to asi vůle Boží, jinak nechápu, jak mohl zemřít tak mladý člověk. Bůh si měl vzít mě místo něj.*“

Podle rozhovoru se slovenským Romem žijícím v ČR a studujícím romistiku na Filozofické fakultě UK Davidem Tišerem (Mladá fronta DNES 29. července) byli příbuzní budoucího olašského krále připraveni na nejhorší. Prince by nikdy neopustili. „*Kdyby to jeho případné postižení dovoľovalo, kočovali by dál. Pokud by zůstal na přístrojích, jeho nejbližší rodina by se obětovala. Opatrovali by syna a někde by se usadili,*“ sdělil Tišer. Rumunští Romové, kteří přijeli do Čech kvůli Ionovu vážnému zranění, patří k jedné olašské rodině. K našim doktorům měli důvěru a přes možnost, že jejich mladý „princ“ může nést trvalé následky zranění, počítali s tím, že by se stal jejich králem.

David Tišer dále řekl: „*Naši Olaši a rumunští jsou stejní, mají svého krále. Od českých a slovenských Romů žijících v Česku (českých je u nás minimum, byli vyvražděni během holocaustu) se ale liší. Olaši jsou světlejší, silnější, mají na sobě hodně zlata, ženy nosí dlouhé vlasy, mají rády pestrobarevné oblečení.*“

O vzniku oslovení krále Tišer pokračuje: „*Říká se, že když Romové putovali z Indie do Evropy, dostali právě tady, v českých zemích, glejt. Dal jim ho Zikmund Lucemburský. Hlavního Roma pak jmenoval knížetem. Nazýval se mujalo, do češtiny se to překládá jako předseda, prezident, mluvčí skupiny, baron. Ten, co je nyní v Česku, je král,*

říkají mu kingo, synovi princů. Těch 150 až 200 lidí, co tady kampují, jsou jeho rodina.“

Současným představitelem rumunských olašských Romů, kteří tábořili před vinohradskou nemocnicí a později v Husinci u Prahy, je Robinson Dimofte. „*Král je pro Olachy autoritou, kterou všichni respektují. Funguje jako soudce, vyřkne ortel třeba nad nevěrnou ženou. Osobní spory ale neřeší. Padnout může i peněžní trest. Nejhorší je ale pro Roma vyloučení z komunity. Pouta jsou hrozně silná. Pro některé Romy je snad lepší smrt,*“ rozhovořil se David Tišer o olašských tradicích dále. Tato kočující romská skupina pochází z jedné vesnice a na území Rumunska se pohybuje v oblasti, jejíž hranice běžně nepřekračuje.

Vztahy mezi jednotlivými kmeny olašských Romů mohou být i konfliktní, když se některé rody už v historii rozhádaly, dosud spolu nemluví. Spory mohou být i kvůli panování. V ČR před časem kvůli neshodám byli dva olašští králové: jeden v Brně, druhý v Ostravě. Při úmrtí významného romského chlapce půjdou ovšem spory stranou a znepřátelené rodiny budou upřímně truchlit.

Následníkem krále bývá jmenován jeho nejmladší syn v patnácti až sedmnácti letech, kdy otec už nebude mít další potomky, Robinsonu Dimoftemu se navíc blíží šedesátka, což je věk ukončení vlády. V případě úmrtí následníka však vyvstává velký problém a David Tišer před závěrem rozhovoru dodává: „*Kdyby se něco podobného stalo v ČR, tak by se sjel sněm olašských Romů z celé republiky a volil by se nový král. Kandidáti se nominují. Olaši se však dělí do dalších skupin, a tak se odlišují i jejich zvyklostmi.*“

(vCh)
(s využitím MF Dnes 29. července)

Rozloučení s mladým Ionem

CALIMANESTI – Na pohřeb zesnulého Iona Micleska 9. srpna v rumunském městečku Calimanesti přijelo kolem pěti set příbuzných. Pohřeb začal v domě jeho otce, Robinsona Dimofteho, v němž k otevřené rakvi přistoupili dva pravoslavní kněží, a modlitbami a zpěvem mladíka doprovázeli na jeho poslední cestě.

Na hřbitově pravoslavný obřadník vytvořil pomocí červeného vína na bílém oblečení mrtvého kříž. Jeden z příbuzných položil fotografii mladého Iona na rakev a do hrobky vedle ní postavil láhev šampaňského, kterou následovaly další dary, osobní předměty a peníze. Nakonec byla nová hrobka z bílých cihel uzavřena betonovou deskou.

Dimofteho rodina je údajně součástí olašské skupiny „kalderachů“, v minulosti se věnující převážně kotlářství, její otec pak patří k předákům v rumunské župě Vilcea. Tradice pohřbu se u olašských Romů dědí po mnoho generací – patří k ní třídní trýzna s vystavenou otevřenou rakví a ukládáním zesnulému oblíbených předmětů, jež by mohl „potřebovat po smrti“. (vCh, s využitím MF Dnes 9. srpna)

Třídní trýzna u rakve Iona Micleska.

Foto: idnes.cz, ČTK

Šel jsem však vytrvale

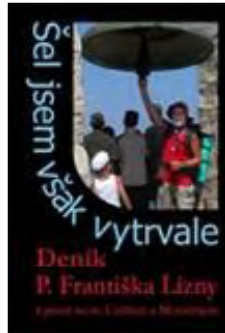
Deník Františka Lízny z pouti za sv. Cyrilem a Metodějem

Kniha je deníkovým záznamem známého jezuita Františka Lízny, který se mimo jiné věnuje lidem na okraji společnosti, ale proslul i jako poutník. Ve svých 66 letech se pěšky vydal ze slovensko-ukrajinské hranice až do krymského Chersonesu, spojeného s věrozvěsty Cyrilem a Metodějem.

Tím završil svou symbolickou pěší spojnici přes celou Evropu, kterou započal předchozími poutěmi do španělského Santiaga de Compostela a portugalské Fatimy a protínající i moravská poutní místa Velehrad a Hostýn. Z více než 3000 km dlouhé pouti do svatojakubské Compostely vyšel jeho deník knižně pod názvem Musím jít dál (Cesta 2006). Stejným žánrem je i kniha Šel jsem však vytrvale. I tento deník vypovídá daleko víc o autorově vidění světa než o cestopisném líčení poutě. Jen s tím rozdílem, že tentokrát v něm český řeholník kromě počasí a vlastní bolesti zápasí také s ubíjející nekonečností ukrajinské roviny, beznadějí a chudobou „divokého Východu“.

Vše je podobné jako v předešlé autorově knize popsáno neokázalým, neliterátským stylem a nechybí ani jeho typické „modlitební losování“, při kterém každý den pouti vzpomíná na jednoho ze svých blízkých. Obrazová příloha nabízí mnoho unikátních fotografií a dokumentů.

Autor František Lízna, nakladatelství CESTA, 2008, 143 stran, doporučená cena 148 Kč. **(red)**

Truchlící příbuzné Iona Micleska z Rumunska.

Foto: idnes.cz

Andrej Giňa: Pal o Rom, so arakhľä e čhurori / O Romovi, který našel nožík

Kaj has, kaj nahas, guleja bach-taleja, the mek Devla čačeja, has jekh Rom. Ole Romes has ajci čhave keci pro ňebos čercheňa, the mek o jekh buter. Sar savore Roma, the jov has čoro, hoj čorederes manušes phares varekaj avrether arakhľalas. Jekhvar pre lende avľa ajsi bokh, hoj imar nadžanenas, sostar pes te chudel, so te kerel. „Šun, mro kedvešno šukar romeja, sar dikhes, nane amen so andro muj te thovel. Te nakames, hoj adaj savore te meras bokhatar, mušines te džal andre luma a te anel varesave love,“ phendä e romňi.

O Rom, loš na loš, pre aver d'ives pes skidľa a geľa andre luma. Džalas ta džalas, gav gavestar, foros forostar, aľe e bacht sar te pre leste bisterďahas. Na a na pes te chudel. Nastradňa ňisavi buťi aňi sogalipen. Imar nadžanlas so te kerel. No dikh, chudľa korkoro kija peste te vakerel. Naačhel mange ňič aver, čak te visaľol pale khere. Talam man ela bacht a le dromeha pes mange taľinla vareso lačho, kaj namušinava te džal khere čučo. Džalas ta džalas, mindig nadoavľa pro baro križno drom. Pal jekh sera has maľi a pal aver baro veš. Pro maľi ňič nane, chudľa kija peste te vakerel. Talam vareso arakhava andro veš.

Džalas ta džalas, až jekhvar dikhľä, hoj hino dur le dromestar, hoj zagela igen dur andro veš. Pro Rom avľa dar. No, sar man dochudava avri, maj ela šišitno a te adaj ačhava, dochana man o ruva. Pre odi bacht, zadikhľä o kheroro, až leske o jilo pochutiľa. Maj pes kija leste mukhľä. Ešeb obdikhľä, či odoj vareko nane. Níko ňikhaj nasas, avka geľa andre. Andro kher has čak baro skamind zmardo deskendar, paš leste duj lavki, the duj haďi upral peste a jekh korkoro. Mištes pes rozdikhľä, rodelas vareso te chal, the te pijel. Pre odi bibacht, nasas odoj ňič. Až paľis arakhľä koter šuko maro the paňi. O Rom les čala, sar te oda ula-has nekfeder mas, ajso has bokhalo. Paľis pes nacirdľa pro haďos a zasuta.

Vaj duje orenca visaľile khere o lotroša. Jon bešenas andre kada kheroro. Sar dikhle le Romes pro haďos, darandile a ňíko nakamľä te džal andre. „Ta so, jekhe muršestar savore daran,“ phendä lenge o predešis a geľa andre a čidä le Romes pal o haďos. Maj savore pes zispidle andre a jekh perdal aver chudle te vičinel. „Kaj pes adaj ilal, ko tut bičhada a so adaj kames?“ O Rom čak dikhelas. „Namušines man te čhivel tele pal o haďos. Hin man pindre. Džanav te džal tele the korkoro.“ „Šundal, so tutar phučenäs o murša? Vaker, aľe phen žužo čačipen. Sar chochaveha, imar pes adarig šoha nadochudeha,“ zmukhľä pre leste o predešis. Avka lenge o Rom rozphendä, sar pes mukhľä andre luma, sar leske khere o čhavore the e romňi bokhalon. „Me leske napaťav,“ phendä o nekphureder lotrošis. „Jov pes dodžanľä, hoj o kral'is pre amende vičhida bare love. Vaš oda adaj avľa, hoj amen te udel.“ „Avka či avka, imar tut adarig namukhaha. Ačheha amenca. Te tut mukhaha, mindar denašeha ki o kral'is, leha o love a jov pre amende bičhavla le slugadžen. Te amen chudena, ta o šelo amen naobdžala.“ „A so mire čhave the

e romňi? Te naanava varesave love, ta savore merna bokhatar,“ phendä o Rom. „Amen tut angla lende love daha, ale sar lenge len bičhaveha, oda ehin pre ture. Adarig nacirdeha avri aňi o pindro,“ phendä o predešis. „Šunen, bare rajale,“ chudľä te vakerel o Rom, „me tumenge lav vera pre savore mire čhavore the pre romňi, hoj so čak dživava, šoha ňikaske, aňi la romňake aňi le čhavorenge, naphenava, kaj somas a so dikhlom.“ „Sar phendom. Ačhuveha kadaj amenca. Nakamas, hoj amen te figinen pro ešebno rukh,“ odphendä leske o harnaďis.

Akana sikhaven, so ko andan,“ phendä le lotrošenge. „Me naandom ňič,“ phendä o nekterneder, „dikhlom čak phura gora, sar lidžalas pro dumo bari zajda. Has la andre papiň. Naštík lake la ilom.“ O harnaďis čak kerďa le vasteha: „Te avahas savore ajse sar tu, ta adaj meras andre bokh.“ Pal leste chudľä te rakinel pro skamind aver lotrošis. Rozthoda adaj o pochтана, o khosne viside avri somnakaha. Sa has igen kuč. Savore čak dikhenas. Ajso šukariben mek šoha nadikhle. Pal leste avľa ki o skamind o nekphureder lotrošis. Chudľä te rakinel pro skamind o ludzimen masa, o kolbasi, salami, až le lotrošenge pes kernas o šlini andro muj. Ke leste pes pridiňa aver lotrošis. Chudľä te rakinel pro skamind o mare the o bokela. „No, adaďives tumen mušinav te poašarel,“ phendä o harnaďis, „imar čirla amen nasas ajso bachtalo d'ives,“ a cirdľa avri duj gonore le lovenca, the jekh bedňička thardí the mol. Le lotrošenge has jekh, ko so anda. Naštík pes doužarda, kana pes dochudena ki o chaben. „Me džav tumenge te kisitinel o chaben,“ phendä o nekterneder, „a tu mange žutineha,“ a sikhada pro Rom. „Hej more,“ phendä e harnaďis le nekternedereske lotrošiske, „te chal kampel the tajsa. Ta na, hoj rozčureha sa o mas the o maro.“ Naľikerďa but a pro skamind pes sikhada o chaben. Le lotrošenge mištes o jakha navipele. O harnaďis odoj dothoda jekh caklos thardí the mol a phendä savorenge, hoj te džan te chal. O Rom čak dikhelas. Kajso lačhipen mek šoha nachaľa. Maj leske avle pre goďi o čhave the e romňi. Te lenge šaj lidžas choča koteroro, gondolinda. O lotroša čaľile, pile avri e thardí the e mol a čepo zamaťile. Sar mate manuša, vareko but vakeras, vareko giľavlas, aver rovas, aľe savorenge avľa pre goďi e famelija. Sako ula-has nekradeder khere. Sar savoro vipile the chale, polokes jekh pal aver zasute. Le Romeske avľa pre goďi, sar adarig te denašel. Aľe sar dikhľä avri, maj les savoro pregeľa. Kaj šaj džav akana raťi. Talam sar prindžarava feder kada veš, ta denašava. Avka pes nacirdľa pre lavka a zasuta.

Kajčak pes leske igen namištes sovas, sa les kikedelas. Andro soviben leske džalas suno, hoj avľa khere a vakerlas la romňaha, le čhavenca, sar savore rovas a mangenas les, hoj te avel khere, bo igen bokhalon. Andre oda uštiľä. No dikh, o čhave mange mištes nameren bokhatar a jon man adaj fikeren furt. Uštiľä a thoda pes te bešel. Čak avka thoda o vast andre žeba a cirdľa avri o khosno. Dikhel, dikhel, ta sem oda la romňakero

khosno. Sar pes mange dochudľä andre žeba? Šoha mande kada khosno nasas. Mušinda mange les te thovel odoj e romňi. Sar pes mange odoj avres dochudľahas. Ta oda andro suno me čačes somas khere a la romňaha the le čhavenca vakeravas. A hoj oleske te paťav a te avav bizutno, hoj oda savoro čačipen, so mange džalas suno, thoda mange e romňi andre žeba o khosno. O Rom našťik avľa kija peste. Maj les o soviben pregeľa. Mro Devloreja, mangav tut pro khoča, de, hoj pes andro suno te dochudav pale khere, hoj te dikhav mire čhaven, la romňa a hoj lenge te žutinaľ. Naštík pes doužarda, kana o lotroša uštena.

Iďž čepo zamaťile, ta adaďives sovas sar kašta. Ešebno uštiľä o harnaďis. Maj tradľä tele pal o haďos savoren. O Rom čak bešelä a dikhelas. „Šun harnaďina“, phučľa lestar, „iďž mange phendal, hoj man deha varesave love, kaj len te lidžav la romňake.“ O harnaďis pre leste zadikhľä, sar te naachaliľahas, so vakerel. „Tu lenge kames te lidžal o love a sar? Imar tuke phendom, hoj tut adarig namukhav aňi o pindro te cirdel avri.“ „Sar lenge lidžava o love, oda mukhen pre mande. Namušinen te daral, andal o kher avri nadžava.“ „No dikhaha,“ phendä o predešis. „Te kada so vakeres ela čačipen, ta tut daha love na jekhvar, aľe duvar.“ Paľis savorenge parančolinda, hoj pal o Rom te nazmukhen o jakha, kaj te džalas nadžanav kaj. A te kame-las te denašel, ta leske te sphanden o pindre the o vasta. Raťi gele te sovel, aľe po jekh dženo ačhile te vartinel le Romes. O Rom pes thoda te pašľol, aľe na a na te zasovel. Až paľis zasuta. Andro suno pes dochudľä khere, vakerlas la romňaha le čhavenca. Nabisterďa lake te del o love. Joj pes igen čudaľinlas, khatar o Rom iľa ajci love, aľe jov lake našťik phendä aňi lav. E romňi les nakamľä te mukhel. Rovlas, mangelas les, aľe o Rom mušinda te avel pale. Mek birinde pes the te kamavel.

Tosara o Rom uštiľä visuto, andre lačhi kedva. Savore lotroša pre leste čak dikhenas. „Ta so,“ phučle lestar savore, „diňal la romňake o love?“ a chudle te asal. „Džanen, hoj diňom.“ „A sar lake šaj diňal, te pes adarig aňi načalaďal. Ma chochav amenge.“ „Mek man hin ke tumende love. Phendal, hoj mange len dena, te len lidžava la romňake a adarig nacirdava o pindro. Dikhen, o love het a me man adarik aňi načaladom.“ O lotroša leske napaťanas aňi lav. Sa les prerodle, o haďos, o hudri a paľis calo kher, hoj či len varekaj nagaruďa, aľe naarakhle ňič.

Sar has pal savoro, geľa avri o Rom, paťiphenav, te chinel. Avľas pro ganajos, kaj phirnas savore a so dikhel, andro ganajos bližisaľolas cikňi čhurori. No dikh, kaj pes adaj iľa, phendä angla peste a okhosľa la. Jekhvar andal late vichuťile dešuduj oriaša. „So kames, so žadines?“ phučle lestar savore jekhvar. O Rom avka daranďiľa, hoj leske vipela e čhurori andal o vasta. Hazďla la a thoda andre žeba. Avľa andre, sar te pes ňič naačhiľahas. Mindig džava het, mušinav man te dodžanel, soske pes dine pre čori. Geľa avri sar te, paťiphenav, geľahas te muterel. Pal o kher okhosľa e čhurori. Maj

„Tak to jsem ve snu opravdu byl doma a mluvil se ženou a s dětmi.“

andal late vichuťile dešuduj oriaša a zvičinde: „So kames, so žadines?“ „Kamav, hoj mandar te el baro rašaj, urdo sa andro parno.“ So čak phendä, maj pes ačhiľa. O Rom dičholas, sar te ula-has o Devloro. Avľa andro kher a o lotroša sar les dikhle, pele pro khoča. O Rom lenge kerďa le vasteha, hoj te ušten. „Namušinen mandar te daral, avľom peske tumenca te povakerel. Džanen, hoj prindarava, te mange chochavena. Tu sal nekterneder, sar tut vičinen?“ O raklo pre leste zadikhľä a daraha chudľä te vakerel: „Man vičinen Jaňus.“ „Lačhes,“ phendä o Rom, „a soske sal adaj, so kerďal?“ „Nakamavas te šunel la da the le dades. Denastóm kheral, bo čordom jekhe čhindeške čepo love.“ „A so sal adaj, čordal vareso, mardal varekas, vaj murdardal?“ phučľa o Rom. „Aľe kaj,“ odphendä leske o Jaňus, „ňikas namardom. Amen ňikas namaras aňi namurdaras“. „Hin oda avka?“ phučľa o Rom savorendar. „Te čireľ čoras, hoj te na meras bokhatar, aľe ňič aver nakeras,“ odphende leske savore.

Avakerel savorenca. Sako pes leske pridžanľa, so kerďa, so čorda a soske adaj hino. „Ta šunen mištes, so tumenge phenava. Te ňikas namardan aňi namurdardan, džana šukares savore khere. Ma daran, ňíko tumen ňič nakerla, te tumenge odmukhela bar čak jekh manuš, so les očorardan.“ O lotroša pre leste dikhenas, sar te ula-has kaštune. Naštík peha aňi čalade. Pal kada geľa o Rom pale pal o kher, iľa e čhurori a okhosľa la. Maj andal late vichuťile dešuduj oriaša. „Kamav, hoj te avav pale ajso, sar somas a hoj kala lotroša te džan khere ke peskere fameliji a hoj te dživen avka sar savore aver manuša, šukares paťivalles.“ O Rom avľa andre, sar te ňisostar ňič. „Ta kaj salas, akana has adaj o Devloro. Dža šukares khere, bo amen džas sako ke peskeri famelija. Egerindam tuke o love tira famelijake. Kadaj tuke len dav a bachtales peske len uďživen,“ phendä o harnaďis. O Rom kerlas, sar te ňisostar nadžanlas: „A nadaran, hoj tumen phandena andre?“ „Se tuke phenav, hoj adaj has o Devloro a jov amen bičhada khere a jov phenda, hoj te amenge odmukhela bar čak jekh dženo, so les očorardam, ta pes amenge ňič naačhela.“ „Te oda avka, ta peske

kala love mukhen a visaren len kolenge, so len očorardan.“ Sar phendä, avka pes ačhiľa. Savore pes rozgele khere.

O Rom avľa khere, diňa peske te thovel šukar baro kher. ňikaske nasikhada e čhurori, čak la romňake. Sako peske gondolinas, hoj andre luma zarodľä bare love, ta pes aňi načudaľinenas, hoj thoda peske ajso kher.

O lotroša pes mukhle khere a mek le dromeha pomangle jekhes, so les očorarde, hoj lenge te odmukhel. O gadžo sar dikhľä, hoj vakeren le jilestar a hoj imar šoha na čorna, odmukhľä lenge. Paľis leske thode o love andre žeba, aňi olestar nadžanlas.

Avka savore bachtales dživnas a te na mule, dži adaďives dživen.

Bylo nebylo, sladký, požehnaný a pravdivý Bože, byl jeden Rom. Ten Rom měl tolik dětí, kolik je na nebi hvězd, a možná ještě o jedno víc. Jako ostatní Romové, i on byl chudý, že chudšího člověka bys sotva jinde našel. Jednou na něj přišel takový hlaz, že už nevěděli, co si počít, co dělat. „Poslyš, můj drahý, krásný mužíčku, jak vidíš, nemáme co do pusy. Jestli nechceš, abysme všichni pomřeli hladu, musíš jít do světa a přinést nějaké peníze,“ řekla žena.

Rom, rád nerad, se druhý den sebral a šel do světa. Šel a šel, z vesnice do vesnice, z města do města, ale štěstí jako by na něj zapomnělo. Ne a ne se uchytit. Nesehnal žádnou práci ani službu. Už nevěděl, co má dělat. No hele, řekl si sám pro sebe, nezbude mi nic jiného než se vrátit domů. Snad budu mít štěstí a po cestě narazím na něco dobrého, abych nepřišel domů úplně s prázdnou. Šel a šel, dokud nepřišel na velkou křižovatku. Na jednu stranu byla pole, na druhou hustý les. Na poli není nic, řekl si, snad něco najdu v tom lese.

Šel a šel, až najednou uviděl, že už je daleko od cesty a zašel moc daleko do lesa. Přepadl ho strach. Jak se dostanu ven, za chvíli bude tma, a když tady zůstanu, sežerou mě vlci. Naštěstí v tu chvíli uviděl chaloupku, až mu srdce poskočilo. Hned se k ní vydal. Nejdřív obhlédl, jestli tam někdo není. Nikdo nikde nebyl, tak šel dovnitř. V domečku byl jen stůl sbitý z desek, u něj dvě lavice a dvě

postele nad sebou a jedna samotná. Dobře se rozhlédl, hledal něco k jídlu a k pití. Bohužel nenašel nic kromě kousku suchého chleba a vody. Snědl chleba, jako by to bylo nejlepší maso, takový měl hlad. Pak se natáhl na postel a usnul.

Asi za dvě hodiny se vrátili domů loupežníci, to oni v chaloupce bydleli. Když uviděli na posteli Roma, lekli se a nikdo nechtěl jít dovnitř. „*Tak co, bojíte se jednoho chlapa,*“ řekl jim velitel, šel dovnitř a shodil Roma z postele dolů. Hned se všichni nahrnuli za ním a jeden přes druhého začali křičet: „*Kde ses tu vzal, kdo tě poslal a co tady chceš?!*“ Rom jen koukal, co se to děje. „*Nemusíš mě shazovat z postele, mám nohy, umím slézt i sám.*“ „*Slyšels, co se tě chlapi ptali? Mluv, ale jen čistou pravdu. Jestli budeš lhát, nikdy už se odsud nedostaneš,*“ spustil na něj velitel. Tak jim Rom vyprávěl, jak se vydal do světa, jak mu doma žena a děti hladoví. „*Já mu nevěřím,*“ řekl nejstarší loupežník, „*určitě se dověděl, že na nás král vypsál velké peníze. Kvůli tomu přišel, aby nás udal.*“ „*Ať je to jak chce, už tě odsud nepustíme, zůstaneš s náma. Kdybysme tě pustili, hned bys běžel ke králi pro peníze a ten na nás pošle vojáky. Kdyby nás chytli, provaz by nás neminul.*“ „*A co moje děti a žena, když nepřinesu nějaké peníze, všichni umřou hladu,*“ řekl Rom. „*Dáme ti pro ně peníze, ale jak jim je odneseš, to už je na tobě. Odsud nevytáhneš ani patu,*“ řekl velitel. „*Poslyšte, velcí pánové,*“ zkoušel to Rom, „*budu přísahat na všechny svoje děti a svoji ženu, že co jen budu živ, nikdy nikomu, ani ženě, ani dětem, nepovím, kde jsem byl a co jsem viděl.*“ „*Zůstaneš tady s náma, nechceme, aby nás pověsili na nejbližší strom,*“ odbyl ho velitel.

Ted ukažte, kdo co přinesl,“ řekl loupežníkům. „*Já nedonesl nic,*“ řekl nejmladší, „*potkal jsem jen jednu starou ženu, nesla na zádech v plachtě husu, nemohl jsem ji okrást.*“ Velitel jen pokrčil rameny: „*Kdybysme byli všichni jako ty, umřeme tady hladu.*“ Po něm začal skládat na stůl svůj lup další loupežník. Rozložil před ně látky a šátky vyšívané zlatem. Všechno to bylo velice drahé. Ostatní jen valili oči, něco tak krásného ještě nikdy neviděli. Po něm přišel ke stolu nejstarší loupežník. Začal vydávat na stůl uzené maso, klo-básy, salámy, až se všem začaly sbíhat sliny. K němu se přidal další, který vyložil na stůl chleby a buchty. „*No, dneska vás musím pochválit,*“ řekl velitel, „*už dávno jsme neměli tak dobrý den.*“ A vytáhl dva pytlíky zlatáků a bedničku pálenky a vína. Loupežníkům bylo vcelku jedno, kdo co přinesl, už se nemohli dočkat, až se nají. „*Jdu vám nachystat jídlo,*“ řekl nejmladší. „*A ty mně pomůžeš,*“ ukázal na Roma. „*Hele,*“ řekl velitel nejmladšímu, „*zítra musíme taky jíst, tak ne že rozkrájíš všechno maso a chleba.*“ Netrvalo dlouho a jídlo bylo na stole. Loupežníkům div že nevypadli oči. Velitel k tomu donesl láhev pálenky a vína a pobídl všechny k jídlu. Rom nestáčil zírat, takovou dobrotu ještě nikdy nejedl. Hned si vzpomněl na děti a ženu. Kdybych jim mohl donést aspoň kousíček, pomyslel

si. Loupežníci se najedli, popili vína a pálenky a trochu se opili. Jak už to s opilými bývá, někdo se rozpovídal, jiný zpíval, jiný brečel, ale všichni začali vzpomínat na svou rodinu. Každý by byl nejradši doma. Když všechno vypili a snědli, jeden po druhém usnuli. Roma napadlo, že by mohl utéct. Ale jak vyhlédl ven, hned ho to přešlo. Kam můžu jít teď v noci, snad až budu znát líp ten les, tak uteču. Natáhl se na lavici a usnul.

Ale moc špatně se mu spalo, všechno ho tlačilo. Zdálo se mu, že přišel domů a mluvil se ženou a s dětmi, že všichni plakali a prosili ho, ať přijde domů, že mají velký hlad. Vtom se probudil. To snad ne, děti mi málem umírají hladu a oni mě tady drží. Vstal a sedl si. Jen tak si dal ruku do kapsy a vytáhne šátek. Dívá se, dívá, vždyť to je šátek mojí ženy. Jak se mi dostal do kapsy, nikdy jsem u sebe tenhle šátek neměl. Musela mi ho tam dát žena, jak by se tam jinak dostal. Tak to jsem ve snu opravdu byl doma a mluvil se ženou a s dětmi. A abych tomu věřil a byl si jistý, že je to všechno pravda, co se mi zdálo, dala mi žena do kapsy šátek. Rom z toho byl celý vyjevený, i spaní ho přešlo. Můj božičku, prosím tě na kolenou, dej, ať se ve snu zase dostanu domů, ať vidím svoje děti, ženu a ať jim pomohu. Nemohl se dočkat, až loupežníci vstanou.

Protože se včera opili, tak dnes spali jako dřeva. První se probudil velitel a hned všechny hnal z postele. Rom jen seděl a koukal. „*Poslouchej veliteli,*“ povídá, „*včera jsi mi řekl, že mi dáš nějaké peníze, abych je odnesl ženě.*“ Velitel se na něj zadíval, jako by nerozuměl, co povídá. „*Ty jim chceš odnést peníze, a jak? Už jsem ti řekl, že odsud nevytáhneš ani patu.*“ „*Jak jim peníze odnesu, to už nechte na mně. Nemusíte se bát, z domu ven nevyjdu.*“ „*No, uvidíme,*“ smál se velitel, „*jestli to, co říkáš, bude pravda, dám ti peněz dvakrát tolik.*“ Pak všem poručil, aby z Roma nespustili oči, i kdyby šel nevím kam, a kdyby chtěl utéct, svázat mu nohy a ruce. Večer šli spát, ale jeden ho vždycy zůstal hlídat. Rom si lehl, ale ne a ne usnout, až nakonec usnul. Ve snu se dostal domů, mluvil se ženou a s dětmi a nezapomněl jí dát peníze. Moc se divila, kde tolik peněz vzal, ale on jí nesměl říct ani slovo. Žena ho nechtěla pustit, brečela, prosila, ale Rom se musel vrátit zpátky. Ještě se stihli pomilovat.

Ráno vstal Rom vyspaný, v dobrém náladě. Všichni loupežníci byli zvědaví. „*Tak co,*“ ptali se, „*dal jsi ženě peníze?*“ a začali se smát. „*Víte, že dal?*“ „*A jak jsi jí je mohl dát, když ses odsud ani nehnul, nelži nám.*“ „*Ještě mám u vás peníze, slibili jste mi je, když je odnesu ženě a odsud nevytáhnu ani patu. Podívejte se, peníze jsou pryč a já se odsud ani nehnul.*“ Loupežníci mu nevěřili ani slovo. Celého ho prohledali, oblečení, postel, pak celý dům, jestli je někde neschoval, ale nenašli nic.

Když bylo po všem, musel si Rom jít ven odskočit. Šel na hnůj, kam chodili „na velkou“ všichni, a co vidí, najednou se v hnoji zablýskl malý nožík. Podívejme, kde se tu vzal, řekl si a oťel ho. V tu ránu z něj vysko-

čilo dvanáct skřítků. „*Co chceš, co žádáš?*“ zeptali se všichni naráz. Rom se tak vylekal, že mu nožík vypadl z ruky. Zvedl ho a dal do kapsy. Vešel dovnitř, jako by se nic nestalo. Než uteču, musím se dovědět, jak to s nimi je, proč se dali na loupežnictví. Za chvíli šel zase ven, jako že si musí odskočit. Za chaloupkou oťel nožík a hned z něj vyskočilo dvanáct skřítků a zvolali: „*Co chceš, co žádáš?*“ „*Chci, aby ze mě byl vysoký kněz, oblečený celý v bílém.*“ Co řekl, to se hned stalo. Rom vypadal, jako by byl sám Bůh. Vešel dovnitř a loupežníci, když ho uviděli, padli na kolena. Rom jim ukázal rukou, aby vstali. „*Nemusíte se mě bát, přišel jsem si s vámi popovídat. Víte, že poznám, když mi budete lhát. Ty nejmladší, jak se jmenuješ?*“ Chlapec se na něj díval se strachem a sotva mohl promluvit: „*Mně říkají Janek.*“ „*Dobře,*“ řekl Rom, „*a proč jsi tady, cos udělal?*“ „*Neposlouchal jsem rodiče. Utekl jsem z domu, protože jsem jednomu Židovi ukradl trochu peněz.*“ „*A co jsi tady, ukradl jsi něco, zbil někoho nebo zabil?*“ zeptal se Rom. „*Ale kdepak,*“ odpověděl mu Janek, „*nikoho jsem nezbil. My nikoho nebijeme ani nevráždíme.*“ „*Je to tak?*“ zeptal se Rom ostatních. „*Je, krademe jen proto, abysme neumřeli hladu, ale nic jiného neděláme,*“ odpověděli mu všichni.

Tak jako s Jankem, promluvil i s ostatními. Každý se mu přiznal, co udělal, co ukradl a proč je tady. „*Tak dobře poslouchejte, co vám povím. Jestli jste nikoho nezbili ani nezabili, běžte pěkně všichni domů. Nebojte se, nikdo vám nic neudělá, jestli vám odpustí aspoň jeden člověk, kterého jste okradli.*“ Loupežníci na něj zírali jako zařezaní, ani pohnout se nemohli. Potom Rom vyšel za chaloupku, vzal nožík a oťel ho. Hned z něj vyskočilo dvanáct skřítků. „*Chci, abych byl zase takový, jaký jsem býval a aby tihle loupežníci šli domů ke svým rodinám a žili pěkně poctivě jako všichni ostatní lidé.*“ Pak Rom vešel dovnitř jako by nic. „*Tak kde jsi byl, zrovna ses minul s Pánem Bohem. Jen jdi pěkně domů, protože my jdeme každý ke svojí rodině. Slíbil jsem ti pro tvou rodinu peníze, tady ti je dávám a užijte si je ve zdraví,*“ řekl mu velitel. Rom dělal, jako že o ničem neví: „*A nebojíte se, že vás zavřou?*“ „*Vždyť ti říkám, že tady byl Bůh a on nás poslal domů a řekl, že když nám odpustí aspoň jeden člověk, kterého jsme okradli, tak se nám nic nestane.*“ „*Když je to tak, tak si ty peníze nechte a vraťte je těm, které jste okradli.*“ Jak řekl, tak se stalo. Všichni se vydali domů.

Rom přišel domů a nechal si postavit krásný velký dům. Nožík nikomu neukázal, jenom své ženě. Všichni si mysleli, že ve světě vydělal velké peníze, tak se ani nedivili, že si postavil takový dům.

Loupežníci se vydali domů a ještě cestou požádali jednoho, kterého okradli, aby jim odpustil. Když gádžo viděl, že mluví upřímně a že už nikdy krást nebudou, odpustil jim. Potom mu dali do kapsy peníze tak, aby o tom nevěděl.

Atak všichni šťastně žili a jestli nezemřeli, žijí dodnes.

(přeložila Martina Vyziblová)

Festival Romská píseň...

Dokončení ze str. 1

Tanečníci zatancovali pekelný čapáš, k nim se připojily tanečnice z Cikne čhave.

Na festivalu ale nebyla jen romská hudba, tanec a zpěv. Pro návštěvníky byly připraveny ukázky tradičních romských řemesel a ochutnávky původních romských jídel, které připravil Dušan Kandra.

Festival moderovala Iveta Demeterová. Po celou dobu vládla v amfiteátru krásná atmosféra. Těším na další rok festivalu Romské písně a předem vás všechny zvů.

Veronika Kačová

Atmosféra amfiteátru v Rožnově pod Radhoštěm.

Foto: vk

Příprava cimbálové kapely před vystoupením s autorkou článku.

Foto: vk

Festivalos Romaňi giľi – manušiben

Andro džives 25. 7. pes andro amfiteatros ko Valašsko muzeum andro Rožnovos kerlas avri imar 15. berš festivalos Romaňi giľi 2009.

Tosara khatar deš ori ehas o pruvodos savorenge dženenge, so ode samas, po rožnovsko foros. O manuša, so kodarik predžanas, peske zaterdžile, dikhenas the šunenass, sar pes ode šukares bašavel, khelel, the giľavel. Pro začatkos pes pro festivalos sikhade o Sendreiovcí, save očarinde le manušen. Sar bašavnas tradične romane giľa. Šaj phenav giľi: „*O Poštaris avel.*“

Palis savore geľam andro amfiteatros ko Valašsko muzeum, kaj pes o džene thovnas jekhetane, the ehas ode buter he buter džene.

Andre ora 13:30, ehas ciknoro lav le bare dženenge. O festivalos pes phundradža kavka, hoj o Sendrei, e Petra Margita Gelbart he me jekhetane giľavahas amari romaňi hymna Džeľem Džeľem.

Pal amende pes sikhade pro podium khelibengero suboris khatar Rumunsko o Romafest, save pro podium le dženenge dinas avri o decha, kajse ehas sidarde andro čhanga.

Purane romane giľa giľadža peskreha hangoha e giľavibengeri romňi khatar USA, e Petra Margita Gelbart.

Slovensko suboris Máj khelelas valašsko kheliben peskra cimbalovkaha, ehas oda khelibengere džene the giľavibengere džene. Familiľjakri skupina Romano Aps bašavelas the giľade giľa andro funky stylos. Palende geľom me e Veronika Kačová mira cimbalovkaha, o primašis o Daniel Klempár našti avlas, ta pre leskro than bašavlas dujto lavutaris, o Jan Bradač, savo sakoneske peľa andro jakha. Giľadžom ode tradične romane giľa, sar Romano roviben, the Bašav mange bašav, giľavlas manca o basista, o Lukáš.

E skupina Kokavakere lavutara khatar slovensko foros Kokava vazdelas upre savoren dženen, so ode ehas. O Vlado peskra romňaha la Jankaha giľavnas šukar romene giľa. Mire khelibengere pheňa e Irenka, e Lucka the e Milka ode lenca khelenas.

E kapela khatar Maďarsko o Fláre Beás Banda, so bašavnas pro gytari, sikhade le dženenge rumunske giľa. E Jana Kociánová giľavlas peskre šukare hangoha halgatony. Palis pes hinke sikhade o rumunsko suboris o Romafest. O khelibengere džene khelenas čapaš, lenca tiž khelenas o čhaja khatar o suboris Cikne Čhave.

Pre kada festivalos šaj šundan the dikhl̩an romane giľa, kheliben, giľaviben, tiž šaj dikhl̩an ukazky khatar tradične romane buťa. Šaj koštindan romane chabena, so taďža o Dušan Kandra. O festivalos moderninlas e Iveta Demeterová. Pre calo festivalos ehas lachi atmosfera.

Imar našti doužarav Romaňi giľi pre aver berš, he imar akana tumen jilestar vičinav.

Veronika Kačová

**Zajímají vás témata Romano hangos?
Chcete také přispívat? Napište nám.
rhangos@volny.cz**

Mário Bihári a Bachtale Apsa

Mário Bihári během vystoupení Terne čhave. Foto: Vojtěch Charvath

Zpívající a na akordeon nebo klavír hrající Mário Bihári v současné době vystupuje především se svou romskou kapelou Mário Bihári a Bachtale Apsa (*Bachtale Apsa* = *Šťastné slzy*). Jde o nový hudební soubor, vzniklý díky úspěšným vystoupením Biháriho s dalšími romskými muzikanty.

Nadaná zpěvačka Sára Kaliášová s Máriem poprvé zpívala v televizním přenosu z Koncertu pro Světlušku na podzim roku 2008. Kytarista Petr Horvát z Bengas začal s touto kapelou spolupracovat v lednu díky dokumentu, který o Máriovi Bihárim natočila Česká televize. Sestavu doplňuje houslista Adam Pospíšil, který také účinkuje s romskou kapelou Terne čhave a s folkrockovou formací Taliesyn, a znamenitý basista František Raba (dříve KOA). Inspiraci

tito hudebníci čerpají v tradiční romské hudbě Balkánu, Rumunska, Maďarska i Slovenska. Lze také zaslechnout skladby sinti, jazz a klasické čardáše. Přesné vokály a profesionální nástrojové výkony v podněcujících rytmech činí takto podanou romskou hudbu jednou z domácích „perel“ ve svém žánru.

Sdělení Mária Biháriho je spojením romské a písničkářské tvorby. Výsledkem je bohatá hudební představivost, jež vychází z tradice spolupráce s kapelou KOA zesnulé Zuzany Navarové. K tomu Mário přidává tradiční „cikánský“ temperament. Vloni Bihári jako host podporoval Terne čhave z Hradce Králové a v současnosti s nimi vystupuje již trvale.

Od osmi let je nevidomý, základní školu navštěvoval ve slovenské Levoči a pak se usadil v Praze, kde vystudoval Konzervatoř Jana Deyla. V roce 1998 se stal členem skupiny KOA, která spolupracovala s interpretační dvojicí Zuzana Navarová – Ivan Gutiérrez. V roce 1999 vyšlo její album Skleněná vrba a o rok později koncertní Zelené album. Po odchodu Ivana Gutiérreza se Mário začal vlastními písněmi podílet na tvorbě kapely. Zlatá deska Barvy všecy (2001) a následná Jako Šántydévi (2003) obsahují zhruba čtvrtinu jeho skladeb. Po smrti Zuzany Navarové (prosinec 2004) se Mário stal hlavním autorem KOA, která vydala v roce 2006 stejnojmenné album a o dva roky později desku s názvem Dobře nám, na které Biháriho skladby tvořily již více než polovinu obsahu.

Vojtěch Charvath

(s využitím romskahudba.cz, archatheatre.cz, respectmusic.cz)

Již jedenáctá romská pouť

Letošní pouť bude zahájena 19. září netradičně tříkilometrovým pochodem z Kartouzky nedaleko Dolan u Olomouce na Svatý Kopeček. Deset minut po deváté hodině se poutníci sejdou v Olomouci na autobusové zastávce u pošty vedle hlavního nádraží ČD. Z této zastávky jede i autobus na Sv. Kopeček. Autobus č. 701 (do Dolan) odjíždí v 9.27 hodin.

Pěší pouť bude zahájena modlitbou na Kartouzce, v místech, kde ve 14. století sídlil kartuziánský klášter. Odtud budeme putovat na Sv. Kopeček k bazilice Navštívení Panny Marie. Ve 12 hodin se tady uskuteční mše svatá a po ní bude následovat odpolední program v ambitech za bazilikou. Úmysl modliteb při této pouti bude obětován za zlepšení mezilidských vztahů ve společnosti.

Duchovní význam pouti

Pouť je cesta za účelem návštěvy místa, které má náboženský význam. Existuje téměř ve všech náboženstvích a je zároveň symbolickým úkolem odevzdání v touze po očistění a posvěcení jako pokání za hříchy. V křesťanství se pouť začala praktikovat už ve druhém století, kdy lidé přicházeli k hrobům mučedníků, kde se také modlili.

Romská pouť se koná na Svatém Kopečku u Olomouce tradičně od roku 1998. Romové se zde mohou každoročně setkat, prezentovat svou kulturu a zároveň využít prostor pro duchovní zastavení.

Patronkou Romů je Kali Sára, která podle legendy uměla uzdravovat nemocné a pohybovala se v okruhu Marie, matky Jakubovy, a Marie Salome, žen, které byly přímými svědkyněmi Ježíšova života. Při letošní romské pouti si chceme tuto svěťici zvláště připomenout.

Prosíme zájemce, kteří budou chtít na akci vystoupit se svým hudebním nebo tanečním souborem, aby se předem ohlásili u Bc. Jany Březinové, vedoucí střediska Khamoro pro etnické menšiny a poradenství, telefon 585 203 101, mobilní telefon 736 764 928, e-mail jana.brezinova@ol.charita.cz.

Ludmila Gottwaldová, Dis.
Ředitelka Charity Olomouc.
www.olomouc.charita.cz

Colours Of Ostrava 2009

Zpěvák a kytarista Terne čhave na Colours Of Ostrava; americký saxofonista a zpěvák Maceo Parker.

Foto: colours.cz

Colours Of Ostrava je jedním z největších tuzemských festivalů a úspěšně se každoročně snaží v několika dnech a scénách podat multižánrový obraz. Také tentokrát na něm tedy bylo k vidění (a slyšení) mnoho domácích i zahraničních interpretů a hudebních uskupení ze všemožných „stylových šuplíků“.

Open-air scéna v areálu Výstaviště Černá louka byla druhou největší v rámci festivalu a v nedělním programu 12. července si na ní vedle české a rockové skupiny Naked Floor, slovenských Los Remedios a polské Niny Stiller zahrála nefalšovaný rom'n'roll i domácí romská kapela Terne čhave. Závěr večera patřil Davidu Kollerovi, kterého není třeba zvláště představovat.

Los Remedios je experimentální flamenková formace skupiny Lagrima, která dříve patřila k nej-

výraznějším představitelům tradiční španělské hudby na Slovensku. Autoři skladeb Los Remedios Matuš Kohútek a Cyril Kubiš se inspirovali i prvky jazzu, latinsko-americké hudby a nových žánrových proudů. Před časem účinkovali v Bratislavě jako hosté světznámých Gipsy Kings. Letos s nimi na Colours Of Ostrava vystoupila tanečnice, choreografka a lektorka flamenka La Chiri – Jana Haluková, která také tanci vyučuje děti i dospělé v tanečních školách po celé ČR.

Polská zpěvačka, herečka, tanečnice a výtvarnice Nina Stiller spojila židovskou hudbu, hip hop a elektronické zvuky, její vystoupení mělo magické zabarvení hluboce vnikající do mysli posluchačů.

Terne čhave bezesporu patří k tomu nejlepšímu z romské domácí scény. Jejich význam tkví také

v tom, že nezůstali v menšinové izolaci a dnes již pronikli téměř do celého světa.

Vedle tradičních romských nápěvů je u nich patrná také latina, jazz, rock a taneční rytmy. Jsou tedy nadžánrovou kapelou a na Colours se znamenitě hodili. Jejich živé tempo okamžitě rozhoupalo i neromské posluchače.

Na hlavní scéně se kromě velkého množství interpretů objevilo několik světových legend, jejichž přítomnost jen potvrdila narůstající význam festivalu. Krátce uvedme alespoň britského zpěváka Jona Andersona ze slavného seskupení Yes, amerického zpěváka, multiinstrumentalistu a „šamana“ Davida Byrna působícího dříve ve skupině Talking Heads a amerického funky-soulového saxofonistu a zpěváka Maceo Parkera. **Vojtěch Charvath**

Skutečná nebo filmová realita

Současné romské hvězdy naší hudební scény v drtivé většině rozhodně neměly na různých ustlání. Vyjít z poměrů sociálního vyčleňování a někam to dotáhnout není snadné, a přesto se to může podařit. Chce to velkou píli, odhodlání a hlavně nepodléhat jakémusi předurčení nicotnosti a beznaděje ghett.

Brněnská skupina Gulo čar prožila období dvou zvláštních událostí. Zatímco přišla o zpěváka, a přesto pokračuje dál v kariéře, zpěvačka Irena Horváthová se úspěšně zhostila hlavní role ve filmu El Paso (slangový výraz pro přepadení). Filmové dílo mělo 7. července mezinárodní premiéru na karlovarském festivalu.

Toto drama režiséra Zdeňka Tyce je po jeho úspěšném filmu Smradi již druhým vnořením se do problémů, se kterými se u nás potýká romská komunita. El Paso je natočeno podle skutečného příběhu ovdovělé romské ženy. Děj začíná náhlou smrtí otce sedmi dětí, kdy se matka dostává do střetu s úřady a má jim sama čelit. Sociální odbor podá k soudu žádost na odebrání dětí a jejich následné svěření do ústavní péče. V krátké době dojde k vystěhování do jednopokojového sociálního bytu. Problémem hlavní hrdinky Věry Horváthové (v podání Ireny Horváthové) se začne zabývat mladá právnička, ta však zpočátku tuto kauzu bere jen velmi povrchně, o životě Romů nic neví a její

Irena (Věra) Horváthová s Davidem Prachařem ve filmu El Paso. Foto: iffkv.cz

klientka k ní má velkou nedůvěru. Přesto advokátka smutnou hrozbu odloučení dětí od matky nehodí za hlavu a pustí se do boje. V tom je jí nakloněn kurátor Kochta.

Filmový příběh ústí otevřeně do náznaku šťastného konce, což vnímavému divákovi dává prostor k zamyšlení nad soužitím majority s minoritou a k přehodnocení oboustranných předsudků, ještě stále hodně zakořeněných v české společnosti.

Vojtěch Charvath

El Paso

České drama, 2009, 98 min.

Režie: Zdeněk Tyc. Hrají: Irena Horváthová, Linda Rybová, David Prachař, Denisa Demeterová, Igor Chmela, Vladimír Javorský, Jana Janěková ml., Petr Lněnička, David Matásek, Igor Bareš, Leoš Noha.

Irena Horváthová při koncertu Gulo čar. Foto: Vojtěch Charvath

Holocaust českých Romů I.

Dne 21. srpna letošního roku uběhne 66 let od posledního hromadného transportu Romů z protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu do vyhlazovacího koncentračního tábora Osvětim-Březinka (Auschwitz-Birkenau), z nichž většina se nedožila konce druhé světové války. Romové patřili vedle Židů k jediné nacisty pronásledované skupině obyvatel na základě svého biologického původu – své „rasy“. Od počátku 40. let 20. století (v Německu již od 30. let) byli Romové nuceni žít prakticky pod policejním dozorem nebo byli internováni v nejrůznějších táborech. Od roku 1943 pak byli posíláni do koncentračního tábora Osvětim-Březinka. Nacistická genocida Romů je varováním před nebezpečím zdánlivě neškodných předsudků, které za jistých okolností mohou vyústit do katastrofy. Dodnes mnoho z těchto předsudků bohužel přetrvává.

Odhady o počtu zavražděných se různí

Počet obětí nacistického pronásledování Romů v Evropě nelze přesně určit. Nejčastěji se uvádí asi půl milionu zavražděných Romů. Tento odhad, jenž vznikl v 50. až 60. letech 20. století, je však již považován za nadhodnocený. V současné době se uvádí celkový počet obětí 200 až 300 000. Drtivá většina z nich nezahynula v koncentračních táborech, ale byla přímo popravena vražednými jednotkami Einsatzgruppen SS, které měly za úkol likvidaci Židů, komunistů a Romů v týlu postupujících německých armád.

Holocaust romské populace v českých zemích se uskutečnil v prostředí nucené táborové koncentrace. Byl zahájen v protektorátních tzv. cikánských táborech, k jeho vlastní realizaci došlo v tzv. cikánském táboře v Osvětimi-Březince a byl následně téměř dokonán v dalších koncentračních táborech a jejich pobočkách nebo na pochodech smrti z těchto neblahých zařízení.

Samotným hromadným transportům Romů z českých zemí však předcházela opatření omezující jejich svobodu. Obecně lze konstatovat, že nacistická genocida Romů navazovala na předsudky vůči této menšině panující v Evropě již před nástupem nacismu k moci. Nacismus těchto předsudků využil k vybudování rasistické teorie založené na přesvědčení o tzv. genetických sklonech k zločinnosti a tzv. asociálnosti.

Čs. opatření vůči Romům vzorem

Pronásledování Romů v Protektorátu Čechy a Morava se pro zjednodušení dá rozdělit do dvou etap. Do počátku roku 1942 vycházela protiromská opatření z praxe první republiky, poté se uskutečňovala otevřeně rasová politika nacistů. Zákonná opatření i praktické provádění první fáze protiromské politiky vycházely především ze zákona č. 117/27 Sb. z 15. 7. 1927, „o potulných cikánech“.

Vzorem pro tento zákon se stal francouzský zákon o kočovnicích z roku 1912 společně s bavorským zákonem „o cikánech a zahálčích“ z roku 1926. Československá úprava tzv. cikánské otázky patřila k nejdůslednějším v Evropě a byla ve 30. letech dávana za vzor na mezinárodních kriminalistických konferencích věnovaných této otázce.

Na základě zákona „o potulných cikánech“ vedlo četnické pátrací ústředí v Praze evidenci všech osob, které byly označeny za potulné „cikány nebo osoby žijící po cikánském způsobu“. Osoby, na něž se zákon vztahoval, byly charakterizovány jako „cikáni z místa na místo se toulající a jiní tuláci práce se štítící“. Takto označeným osobám starším čtrnácti let byly vydány tzv. cikánské legitimace, obsahující mimo jiné

osobní data, popis osoby a otisky prstů. Na základě prováděcích předpisů pak měli držitelé těchto cikánských legitimací zakázán přístup na určitá území (např. lázně, obvody velkých měst). V tehdejší Evropě se toto opatření nejevilo nikterak mimořádným. Důvodem bylo značně rozšířené povědomí o potulných „cikánech“ jako o asociálním, popřípadě kriminálním elementu.

Před rokem 1938 žilo v ČSR až 100 000 Romů

V tehdejším Československu žilo před rokem 1938 asi 70 000 až 100 000 Romů. Drtivá většina z nich byla usazena na Slovensku. Slovenští Romové tak tvořili největší skupinu Romů, následovali čeští a moravští Romové, kteří se mezi sebou odlišovali především způsobem života. Zatímco moravští Romové žili polousazeně nebo usazeně se soustředili do romských osad na jihovýchodě Moravy (Oslavany u Brna, Svatobořice, Bohosoudov u Jihlavy, Strážnice atd.), čeští Romové téměř bez výhrady kočovali a byli také početně slabší skupinou. Typickými příjmeními českých Romů byla příjmení jako Růžička, Richter atp. Na Moravě se nejčastěji vyskytovala příjmení Daniel, Holomek a dále například Herák, Kyr a Murka. Jednotlivé skupiny byly doplněny maďarskými Romy žijícími na jihu Slovenska a Sinty (němečtí Romové), kteří se zdržovali v německy mluvícím prostředí v severních Čechách, popřípadě v dalších místech obývaných německy mluvícím obyvatelstvem.

Mezi předválečné způsoby obživy patřily stále tradiční řemesla (především kovářství nebo provozování hudby), která byla ovšem postupně nahrazována námezdní prací v průmyslu (především stavebním) a v zemědělství, popřípadě různými druhy podomního obchodu a překupnictví. Docházelo také ke kombinaci tradičního řemesla a nádenické práce. Vzhledem k sezonnosti těchto zaměstnání byly v některých případech prostředky pro obživu zajišťovány drobnou kriminalitou (polní a lesní pych, drobné krádeže). Podle statistických údajů byli v Čechách nejpočetněji zastoupeni hudebníci a drobní obchodníci. Na Moravě převládali mezi Romy příležitostní dělníci a nádeníci. Profesionální zaměstnání tak souviselo s usedlým nebo kočovným způsobem života.

I přes diskriminační zaměření zákona č. 117/27 „o potulných cikánech“ probíhala na mnohých místech přirozená integrace Romů do společnosti. Nejvýznamnějším dokladem tohoto procesu je fakt, že v roce 1936 zahájil studium Právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze moravský Rom Tomáš Holomek z romské osady u Svatobořic na Kyjovsku.

Na konci 30. let se i v Československu projevil důsledek pronásledování německých Romů

nacisty, které začalo prakticky okamžitě po nástupu nacistů k moci v roce 1933 a stále se stupňovalo. Protiromská opatření v Německu a od roku 1938 i v zabraném Rakousku měla za následek útek mnoha romských rodin na území Československa. Odtud byli tito pro úřady nežádoucí migranti vyhošťováni na základě zákona č. 117/27 Sb. „o potulných cikánech“ zpět.

Situace se ještě zhoršila po připojení pohraničních oblastí Československa k německé říši v důsledku mnichovské dohody v říjnu 1938. Na tomto území začala být okamžitě aplikována říšskoněmecká nařízení. Na základě výnosu z 8. 12. 1938 „o potírání cikánského zlořádu“ byl v listopadu 1939 proveden soupis „Cikánů, cikánských míšenců a osob žijících po cikánském způsobu“. Většina Romů žijících v tzv. Sudetech byla později podobně jako Romové z protektorátu uvězněna v koncentračních táborech (především v Osvětimi).

Po obsazení zbytku Československa 15. 3. 1939 vznikl tzv. Protektorát Čechy a Morava. V tomto státním útvaru se postupně podřízením okupačních orgánů dostávaly jednotlivé složky státní správy.

Vyhláška ministerstva vnitra o zákazu kočování ze dne 30. 11. 1939 byla inspirována podobným opatřením v Německu. Oběžníkem protektorátní ministerstva vnitra informovalo zemské úřady v Praze a v Brně takto: „Podřízeným úřadům a orgánům buď uloženo vyzvat všechny (potulné) Cikány, aby se do konce ledna 1940 trvale usadili a zanechali kočování. Kočovnické listy budež odňaty. Kdo neuposlechne, bude zařazen do kárných pracovních táborů.“ Na základě této vyhlášky došlo skutečně do začátku února k usazení všech dosud kočujících Romů.

Podle souhrnné zprávy generálního velitele četnictva vypracované na žádost velitele německé pořádkové policie v protektorátu generála Riegeho se do konce ledna 1940 usadilo 70 až 80 % všech Romů. Protektorátní administrativa mohla využít zprávy jednotlivých úřadů ke zpřesnění evidence Romů. Prvorepublikové údaje byly považovány za nespolehlivé vzhledem k tomu, že zahrnovaly i množství Neromů žijících kočovným nebo polokočovným způsobem života. K 1. dubnu 1940 byl proto vypracován nový soupis, podle něhož žilo na území protektorátu 6 540 osob označených za „cikány“.

Kárné pracovní tábory pro muže bez práce

Již před vznikem protektorátu na začátku března 1939 schválila vláda nařízení o kárných pracovních táborech, ve kterých měli být internováni muži bez zaměstnání. Předpokládalo se, že se bude jednat mimo jiné o romské muže. Kárné pracovní tábory byly

Přestávka na jídlo v tzv. cikánském táboře v Hodoníně u Kunštátu. Archiv MRK

otevřeny v srpnu 1940 v Letech u Písku pro Čechy a v Hodoníně u Kunštátu pro Moravu (Romové zde tvořili pouze několik procent z internovaných).

Do táborů měli být umístěni muži starší osmnácti let, kteří nemohli prokázat zdroj obživy. Po zákazu kočování měli být do těchto táborů zařazeni i muži z romských rodin, které by stále kočovaly, nebo ti, kteří by se vyhýbali práci. Pro úřady na jednotlivých místech neochotné nebo neschopné řešit problémy s usazením Romů tak vznikla možnost zbavit se „problémových“ Romů. Vězňové byli do tábora dodáváni okresními úřady, které regulovaly i množství Romů internovaných v kárných pracovních táborech. V seznamech těchto táborů byli Romové označováni velkým písmenem C. Podíl takto označených vězňů tvořil 5 až 15 % všech internovaných. Vězňové pracovali v obou táborech na stavbě silnic.

Nástup Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora na podzim 1941 znamenal zvýšení kontroly nacistických okupačních úřadů nad děním v protektorátu. Řešením tzv. cikánské otázky se zabývala kriminální policie. Úloha kriminální policie vyplývala především z nacistického pojetí Romů jako dědičně asociální skupiny, která podle nacistických pseudovědeckých teorií ohrožuje společnost svým chováním. Rok 1942 se stal zlomovým rokem v řešení tzv. cikánské otázky nejen v Protektorátu Čechy a Morava, ale také v celé nacisty okupované Evropě.

Prvním opatřením u nás se stal zákon z března 1942 o preventivním potírání zločinnosti, který byl kopií stejnojmenného říšskoněmeckého výnosu šéfa německé policie a SS Heinricha Himmlera z roku 1937. Mimo jiné dostala kriminální policie právo uvalovat časově neomezenou vazbu ve sběrných táborech na tzv. asociální elementy. Na sběrné tábory byly s platností od 1. ledna 1942 přeměněny donucovací pracovní a kárné pracovní tábory v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu. Nejhorší variantou pro osoby, na něž se zákon vztahoval,

pak byl transport do koncentračního tábora Osvětim I.

Potírání tzv. cikánského zlořádu

Vyvrcholením bylo na začátku léta 1942 přijetí výnosu o potírání tzv. cikánského zlořádu (v Německu platil již od roku 1938). Na jeho základě provedly dne 2. srpna 1942 protektorátní úřady podle pokynů německé kriminální policie soupis všech „Cikánů, cikánských míšenců a osob žijících po cikánském způsobu“. Rozhodnutí, zda se jedná o Roma nebo romského míšence, bylo v první instanci ponecháno na jednotlivých policejních úřadech provádějících soupis. Důraz byl kladen na zjištění původu rodičů a prarodičů. Podle nacistické pseudovědecké teorie byl za tzv. cikánského míšence považován každý, kdo měl mezi svými osmi předky alespoň jednoho Roma. Asi 6 500 osob zahrnutých v soupisu bylo označeno za tzv. cikány nebo cikánské míšence. Asi třetina z nich byla okamžitě internována v nově zřízených tzv. cikánských táborech v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu.

Neodmyslitelnou součástí nacistické genocidy Romů na našem území byly právě tyto tzv. cikánské tábory. Na první pohled se ve srovnání s vyhlazovacími tábory (například v Osvětimi) či koncentračními tábory (například v Ravensbrücku) mohou jevit letský a hodonínský tábor jako tábory méně významné. Avšak v historii dnes nepatrného počtu původních českých Romů a Sintů mají obrovský význam. V obou táborech zahynuli za strašných podmínek muži, ženy a děti. Podle statistik zemřelo v těchto táborech vzhledem k celkovému počtu větší procento vězňů než v Dachau. Právě tento aspekt odlišuje letský a hodonínský tábor od desítek jiných míst na našem území, kde za německé okupace probíhaly různé nucené práce a kde také umírali lidé.

Mgr. Michal Schuster

Autor pracuje jako historik v Muzeu romské kultury v Brně. (dokončení příště)

Koncentrační tábor v Hodoníně u Kunštátu. Archiv MRK

Bare lavutara – příměstský tábor...

Děti s ředitelkou Muzea romské kultury Janou Horváthovou v depozitáři muzea.

Děti s lektorkami a muzikanty protančily celý výlet.

Na cestě za kouzelným nástrojem.

Dokončení ze str. 1

ho nástroje, který umí udělat lidi šťastnými. Kvůli hádkám a sporům se ale nástroj ztratil a cesta k němu je dlouhá a těžká. Starý muž však věří, že tři rody – Kale, Sinti a Manuše – by mohly spojit své síly a pokusit se jej najít. Tento příběh si děti vyslechly v jeskyni na Stránské skále, při svitu svíček. I v této tmě a při jisté rozechvělosti ale poznaly, že v kostýmu rumunských Romů není mudrcova žena, ale Jana Poláková, vedoucí sbírkového oddělení MRK...

Postupně se děvčata a chlapci do příběhu vžili a začali s námi putovat z Indie přes Osmanskou říši do Jeruzaléma a odtud lodí do Uher a českých zemí. Cesta byla lehčí, když našli starou mapu (pro atmosféru dobové Indie se výborně hodila nedokončená část muzejní expozice).

V každé zemi, kterou prošli, se potkali s nějakým průvodcem a vyzkoušeli si činnosti, typické pro danou dobu a území. Shodly jsme se s lektorkou Luckou, že v tomto jsou romské děti nároč-

nější než jiní táborníci – nejsou zvyklí na hru „jako“. „*To je trapný*“, zhodnotil Filípek, „*to nebyl žádný mudrc, to byl mládek, ten, jak ses s ním tehdy líbala*“, identifikoval mého přítele. Umínily jsme si tedy s Luckou, že příště bude hrát divadlo vždycky někdo dětem neznámý. Není to vždy jednoduché: shánějte sultána v Lednici, žida v Mikulově a uherskou princeznu na Hornácku. Lehčí to bylo s bare lavutara z rodu primášů Kubíků. Přes kurátora sbírkového fondu audiodokumentace MRK jsme umluvily opravdového Petra Kubíka a ten zase své kamarády, takže přijeli s houslemi do Radějova a dětem zahráli romské písně.

Překvapené obličejové děti klanějí se sultánovi za to otravování kamarádů i cizích herců-ochotníků ale stály. V Mikulově se nám tato hra na realitu trochu vymstila: děti si nasadily židovská kipa (za půjčení děkujeme Židovskému muzeu) a vešli jsme na hřbitov. Skupina ortodoxních Židů z New Yorku, v čele s kantorem, se nestačila divit, jak Židé v České republice vypadají snědě a exoticky. „*You are from any school?*“ zjišťovali mladíci s pejzy. A naše děti, nadšené, že slyší angličtinu, pokřikovaly: „*What's your name?*“ Zato při pokládání kamínků děti zvažněly a svá tajná přání ani později nikomu nepověděly.

Potom už nám celkem snadno uvěřily, že lodičky na Punkvě jsou ty lodě, co nás přeplaví z Palestiny do Evropy, a neopomněly to hlásit ostatním spolucestujícím a kormidelníkovi.

Mezi výlety měly program v muzeu s některým pracovníkem sbírkového oddělení Sinti, Manuše a Kale, a tak se hodně dozvěděly o romských řemeslech (nejlepší pletař cikánské tkanice byl kupodivu kluk, Mario), špercích a textilu (největší úspěch měla kolegyně Margita s tančící loutkou Arankou), historii (děti se pokoušely číst texty z 15. století a s nadšením si oblékaly bílé archivářské rukavice), romském obydlí a interiéru (stříkání obrázků přes šablo-

ny) a s paní ředitelkou se podívaly do depozitáře výtvarného umění, kde ji poznaly na jednom obraze a rozhodly se, že se z nich stanou taky malíři.

Den před týdenním táborem jsme ještě naposledy oběhly s Luckou všechny rodiče, na zábrdovické faře půjčily spacáky a karimatky a ujistily ředitele školy v Radějově, že opravdu přijedeme. Ráno jsme se unavené ploužily k muzeu, zatímco naše děti, které normálně nevstávají před devátou, tu postávaly i s maminkami už od čtvrt na osm. Přijely jsme do Radějova a pro nás nastala trochu horká chvíle, protože děti z přemíry radosti a energie roz-bily školní okno. Postupně se ale zklidňovaly a večer jsme už u Lucky na chatě zvládly i s nimi uvařit večeři. Největší atrakcí bylo strouhání syra.

Druhý den jsme je postříkaly repelentem a vyrazili do nádherné rezervace Čertoryje. Krásné louky budily u dětí různé reakce. Pepík: „*Jé, kobylky*.“ Kristýnka: „*Ať to na mě neskáče, nebo nepůjdu dál*.“ A: „*Nežijí tady hanakondy?*“ Nakonec všichni ušli nepředstavitelných deset kilometrů.

Opoledne Mario s Davidem uvařili krupici, které se táborníci tak najedli, že už potom u ohně zvládli jen po špekáčku. Zpívali jsme a hráli a potom ve skupinkách vyráželi na cestu po svíčkách. Na konci je čekala phuri daj, které měli říct svá největší přání. Kromě lehece splnitelného „*ať žije naše rodina až do smrti*“ si všichni přáli štěstí a zdraví pro sebe a rodinu, někdo i bohatství. Každá skupinka dostala kousek textu psaný neviditelným písmem (citronová šťáva), nad svíčkou potom z písma zjistili, že mají pozorně naslouchat a dostanou to, co hledají.

Naslouchat, to je pro romské děti poměrně těžké. Po deseti minutách se jim to ale podařilo a v dlouho neslyšeném tichu se ozval zvuk kouzelného nástroje. S klíčem od muzikantů děti odemkly sklep a tam našly Lucku a varhánky a každý dostal kouzelnou píšťalku.

Na píšťalky nás naučila druhý den hrát paní ve strážnickém skanzenu – jsou to vlastně malé fujarky a šikovný hudebník na ně může pěkně trylkovat. Ve skanzenu děti nejvíc nadchla kovadlina a Pepík ovce, a potom jsme už spěchali na nádraží a dorazili jsme ještě před deštěm.

Všichni se už hrozně těšili domů. Zakázaly jsme jim dočasné pískat, aby nesrazili nějaký vlak...

Dojeli jsme na Bratislavskou, děti s pískotem vběhly do dvora, a my jsme si užívaly ticha a klidu. Za chvíli zase vyběhly a vhrmuly se do muzea: „*V Brně je to nuda, kdy bude příští výlet?*“

Marie Palacká a Lucie Čechovská

Foto: Lenka Grossmannová

Autorky pracují jako lektorky Muzea romské kultury.

Kurátorka Jana Poláková provedla děti dlouhou cestou z Indie až do Evropy.

Street Sounds 2009 odstartován

Po úspěšném ročníku 2008 soutěž Street Sounds pokračuje! Přihlas se do jedné ze soutěžních kategorií a dej o sobě a své hudbě vědět! Uzávěrka soutěže 30. září 2009.

Přihláška na <http://www.street-sounds.cz/>

Oprava internetového hlasování Street Sounds

Podařilo se nám odstranit technickou závadu na stránkách, která bohužel způsobila ztrátu některých hlasů. Pro udržení objektivitu po dohodě se soutěžícími bude nové hlasování spuštěno 15. srpna 2009. Pokud jste již hlasovali, budete mít samozřejmě možnost dát hlas svému oblíbenému interpretovi znovu. Velmi se omlouváme za vzniklé potíže a děkujeme za pochopení!

Vzdát se je horší než být poslední

Čestný výkop plzeňské zastupitelky Petry Kacovské.

Foto: SRNM Plzeňského kraje

V takovém duchu se odehrával celorepublikový fotbalový turnaj romských mužstev v Plzni, pořádaný Sdružením Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (SRNM PK). O průběh třetího ročníku se postarali již tradičně Ivan Koky, místopředseda SRNM PK, a Roman Tišer, člen výboru SRNM PK.

„I přes nepřízeň počasí se turnaje zúčastnilo šest mužstev: z Českých Budějovic, Karlových Varů, Hodonína, Heřmanovy Huti a mužstva Plzně třídy A a B. Na přípravě turnaje a organizaci závěrečného večírku se podíleli

i Ladislav Krajd, který je finančním a projektovým manažerem sdružení, a Leoš Kubový, tvůrce propagace fotbalového turnaje,“ řekla RH Michaela Prolová ze SRNM Plzeňského kraje.

Akci podpořily město Plzeň a Krajský úřad Plzeňského kraje. Čestný výkop provedla plzeňská zastupitelka Petra Kacovská (ODS). Ani deštivé počasí neodradilo hráče od podání maximálních výkonů. Letos se prvenstvím v turnaji mohla pochlubit právě Plzeň. Roman Tišer, trenér a zároveň hráč plzeňského fotbalového týmu skupiny A, mohl být

právem na své družstvo pyšný! Na druhém místě se umístily Karlovy Vary a na třetím Plzeň – skupina B.

„Turnaj ukončil společenský večer v bovevecké sokolovně, kde se konalo také vyhlášení vítězů, předání pohárů, medailí a čestných diplomů. Nejlepším střelcem byl vyhlášen Egon Vucha a nejlepším brankářem se stal Václav Hebr,“ uvedla Prolová.

K tanci a poslechu hrála hudební skupina Milana Kroka. Oslava vítězů i poražených trvala do časných ranních hodin.

(red)

Vrcholí projekt Učíme se pro život

JAROMĚŘ – Diakonie Česko-bratrské církve evangelické – středisko Milíčův dům v Jaroměři realizuje už druhým rokem projekt Učíme se pro život, který se zaměřuje na mimoškolní vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí. V současné době jeho realizace vrcholí. Děti jedou za odměnu na pětidenní pobyt na horách.

První srpnový týden odjelo 15 dětí do hotelu Javor v Dolní Malé Úpě v Krkonoších. „Tento výlet je odměnou pro školáky, kteří se v rámci projektu doučovali pravidelně a měli dobré školní výsledky,“ sdělil Josef Macháček, realizátor projektu.

Pobyt s názvem Já a ti druzí je zaměřen na navázání vztahů v různorodé skupině dětí, posílení vzájemné důvěry, respektu vůči druhému, učení se toleranci a odstraňování předsudků. „Během pobytu si také osvojí mnoho nových výtvarných či rukodělných aktivit. Navštívíme Pomezní boudy, Pec pod Sněžkou a uděláme si výlet přímo na Sněžku,“ dodal Macháček.

Projekt Učíme se pro život je financovaný ze zdrojů Evropské unie, konkrétně z programu Transition Facility, sbírkového projektu Pomozte dětem! organizovaného společně Nadací rozvoje

občanské společnosti a Českou televizí a ze zdrojů ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Diakonie ČCE – středisko Milíčův dům je nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, vzniklo v roce 1992. Podporují je ministerstva, Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Městský úřad v Jaroměři, různé nadace i soukromé firmy. Středisko realizovalo také několik projektů financovaných ze zdrojů Evropské unie. Za dobu existence Milíčova domu využily jeho služeb stovky dětí a mladých lidí.

Bc. Žaneta Csaszárová

Fundraising / public relations

„Tak, děcka, jsou prázdniny a dnes je neděle. Půjdem do zastavárny nebo do non-stopu?“

ze světa

RIGA – Rudko Kawczynski, prezident ERFT (European Roma and Travellers Forum – Forum evropských Romů a Travelerů) redakci RH informoval, že Mezinárodní romská unie zamýšlí zavést romské pasy a začala na tomto úkolu pracovat. Rozhodnutí o tom padlo na 7. mezinárodním kongresu Mezinárodní romské unie v Záhřebu v říjnu 2008. K romským pasům Rudko Kawczynski říká: „Nenechme lidi hádat, kdo je Rom a kdo ne, dejme jim jasně vědět, že jsme Romové!“

OTTAWA – Kanadě bude trvat léta, než upraví pravidla pro uprchlíky a přistěhovalce tak, aby nebyla zneužívána a mohla opět zrušit víza pro ČR. V listu Ottawa Citizen (Občan Ottawy) to řekl český velvyslanec Karel Žebrakovský.

BUDAPEŠT/ BERLÍN – Úřady v Maďarsku a Německu zakázaly neonacistické pochody plánované údajně k uctění výročí smrti nacistického pohlavára Rudolfa Hesse, který zemřel 17. srpna 1987. S odvoláním na oficiální zdroje obou zemí to uvedly agentury MTI a DPA.

INNSBRUCK – Mládež ve vsi Ainet ve východním Tyrolsku zaútočila na skupinu francouzských Romů. Podle agentury APA na ni vzala tyče a křičela: Cikáni raus! Romy musela chránit policie. Incident se obešel bez zranění.

BRATISLAVA – Osm svíček symbolizujících osm romských obětí v Maďarsku položili zástupci několika romských organizací před budovou maďarského velvyslanectví v Bratislavě. Protestovali tak proti opakovaným útokům, k nimž tam dochází. Konzulovi předali výzvu, ve které žádají maďarskou vládu a parlament o zamezení extremismu a rasismu.

JASOV – Ve slovenské obci Jasov našla v domě na okraji obce tělo své matky (70) její dcera. Ženu někdo pobodal několika ranami, věci uvnitř byly rozházené. Policie obsadila romskou osadu. Informoval o tom server Sme.sk.

BRATISLAVA – Slovenská policie při rozhánění protiromského neonacistického srazu v Šarišských Michaľanech zatkla 30 lidí včetně bývalého vůdce extremistického sdružení Slovenská pospolitost Mariána Kotleby a místopředsedkyně mládežnické organizace Dělnické strany Lucie Šlágrové. Vzápětí je všechny propustila. Zranění byli dva civilisté a pět policistů.

BUDAPEŠT – Ve východomaďarské obci Kisléta byla 3. srpna zastřelena pětáctiletá Romka, její třináctiletá dcera utrpěla vážná zranění. Podle policie jde o další rasisticky motivovaný útok proti Romům. Žena se stala za poslední dva roky nejméně osmou obětí protiromských nálad v Maďarsku.

ŠPANĚLSKO – Kuriózní formu protestu proti zavedení víz ČR do Kanady zvolil český romský úspěšný podnikatel Václav Gajda, který vlastní síť 22 plážových restaurací ve Španělsku. Hned ráno toho dne, kdy byla zavedena víza, nechal propustit 34 kanadských studentů, kteří u něj pracovali. Informoval o tom kanadskou ambasádu ve Španělsku.

TORONTO – Podle kanadského deníku Toronto Star s odvoláním na právníka romských utečenců v Kanadě Rocca Galatiho chtějí Romové zažalovat tamního ministra pro přistěhovalectví Jasona Kenneyho a Imigrační a azylovou komisi za „institucionální předpojatost“ vůči českým Romům. Kenneyho nedávné výroky o podvodných azylových žádostech mohly nepříznivě ovlivnit rozhodování těchto orgánů.

BRATISLAVA – Slovenská ultrapravice zveřejňuje na internetu jména svých nepřátel, a to včetně jejich fotografií, ať už jde o Romy, Židy či černochoy a jiné cizince. Podle slovenské policie tím neonacisté žádne zákony neporušují. Je však zcela evidentní, že tímto jsou označovány terče případného dalšího násilí.

OTTAWA, PRAHA – Romové se začínají houfně vracet z Kanady. Mnozí přecenili své síly a možnosti, obtížná je jazyková bariéra. Zhoršily se také podmínky pro azylanty: útulky jsou přeplněné a kapesné činí pro jednu osobu 500 Kč za týden. Oprávněný je argument Kanadanů, že mnoho romských žadatelů nemyslí svůj azyl opravdově.

Maďarský neonacista v europarlamentu

ŠTRASBURK – Východní Evropa vyslala do nového Evropského parlamentu vedle uznávaných politiků, jako je polský premiér Jerzy Buzek, též velice různorodou směs. Pozdvižení způsobil poslanec za maďarskou neonacistickou stranu Jobbik Csanád Szegedi, který přišel na zahajovací zasedání v uniformě zakázané Maďarské národní gardy.

Za Rumunsko zasedla do parlamentních lavic i rumunská Paris Hilton, jak se přezdívá dceři prezidenta Traiana Basescu, modelka Elena. Nic, čím by se Rumuni a Maďaři měli chlubit! Ještě že pověst bývalého východního bloku

J. C. Szegedi

Foto: tvnoviny.sk

zachraňuje Jerzy Buzek, který byl zvolen předsedou Evropského parlamentu.

(kh)

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram 2, 4, 9 zast. Tkalcovská, tram 3, 5, 11 zast. Dětská nemocnice

Program na září 2009

6. 9. 2009 *neděle*

Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Workshopy:

Barevný je svět • 23. 9. 2009

Život v osadě • 30. 9. 2009

Workshopy Amari Fajta je projektové vyučování Rámcového vzdělávacího programu MŠMT ČR. Tato série představí na podzim pět workshopů, které povedou lektorka Mgr. Libuše Křenková a romský muzikant a spisovatel Gejza Horváth.

Kurzy romštiny:

Již tradičně budou v Muzeu romské kultury od 1. října probíhat kurzy romského jazyka v úrovni začátečníci a mírně pokročilí. Kurzy trvají 11 týdnů v délce dvou vyučovacích hodin týdně. Cena kurzu je 1300 Kč. Prosíme zájemce, aby kontaktovali lektorku na e-mailové adrese lektor@rommuz.cz.

Stálá expozice:

Příběh Romů (Etapa 1939–2005) – Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Výstavy:

Žít! • výstava potrvá do 13. 9. 2009.

Cejja Stojka začala malovat v roce 1989, když jí bylo 56 let. Tato její výstava soustřeďuje především díla reflektující hrůzy prožité války. Obrazy promlouvají přímočarým obsahem a nesmírnou naléhavostí. Nelze však pominout, že jsou projevem velkého výtvarného talentu, který autorku vyjímá ze škatulky insitního umění či tvorby etnické minority.

Každý máme jinou barvu • výstava potrvá do 18. 10. 2009.

Výstava kreseb a maleb romských žáků z největší slovenské romské osady u Jarovnice na východě Slovenska (okr. Sabinov), zobrazuje pestrý svět plný fantazie, barev a života. Díla vznikla díky výjimečnému přístupu učitele Jána Sajka působícího na škole již přes 20 let. Starší tvorba žáků získala bezpočet ocenění na mezinárodních soutěžích.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • so zavřeno • ne 10–17, poslední vstup 16¹⁵

2. ROČNÍK

ROMÁNI GÍLI
OLOMOUC 15. srpna 2009

*u prostorách Letního kina
ul. Pekárni, Olomouc*

PROGRAM:

Skupiny: STREET BOYS - Hranice na Moravě • IMPERIO - Přerov
ČERCHENA - Hodonín • JIŘÍ SOMSI - Olomouc • MAKE IT FUNKY - Brno
Soubor: TERNORE - Olomouc

Vstupné 80kč od 15-ti let

Začátek vystoupení ve 14 hod., ukončení ve 20 hod.

Pořadatel: SRnM-Olomouc

Akci podpořili:

**Krajský úřad Olomouckého kraje
Ministerstvo kultury České republiky**

585 154 296 • 604 317 490 • olomouc@srnm.cz

Přispějte Dobré Vodě:

na 1 m² dlažby v ceně 900 Kč
nebo na 0,5 m² dlažby v ceně 450 Kč
a vaše jméno bude na dlouhé roky zapsáno na pamětní ceduli v Dobré Vodě

(více informací o projektu na www.cesky-zapad.cz).
Obnova tří veřejných míst v Dobré Vodě – prostranství před panelovým domem, místa u studny a na křižovatce u křižku – začala v rámci projektu Společně v Dobré Vodě koncem roku 2008. Od té doby proběhla dvě veřejná setkání, obyvatelé Dobré Vody si při nich spolu s architektkou naplánovali, jak chtějí, aby jednotlivá místa v budoucnu vypadala, a hned se pustili do práce. Jednou měsíčně se nyní scházejí na společných brigádách a všichni dohromady, dospělí i děti, pracují na tom, aby se jejich představy staly skutečností. Pomozte nám uskutečnit jejich sny! Přispějte, prosím, na část dlažby před panelovým domem. Děkujeme.

Číslo účtu: 0803288319/0800

Přispět můžete i přímo v hotovosti.

Kontakt: Mgr. Ing. Lenka Kuřátková
tel: 721 140 307

lenka.kuratkova@cesky-zapad.cz

Český západ o.s., Dobrá Voda 8, 364 01 Toužim

tel.: 353 391 132, mobil: 602 663 585

info@cesky-zapad.cz, www.cesky-zapad.cz

Pietní shromáždění v Hodoníně u Kunštátu

Koná se **23. srpna 2009** k uctění holocaustu Romů v místech bývalého protektorátního, tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu a v Černovicích u Kunštátu. Doprava autobusem je zajištěna tam i zpět zdarma.

Odjezd z Brna od budovy Muzea romské kultury, sraz v 9⁰⁰ hodin, zahájení na návsi v Hodoníně u Kunštátu v 11⁰⁰ hodin, návrat do Brna do 15⁰⁰ hodin.

Zájemci o místo v autobuse se musí nahlásit do 20. srpna 2009 na adrese media@rommuz.cz nebo na tel.: 545 571 798.

Chvalská triáda

vždy od 19:30 h.

Na Chvalském zámku se začátkem září bude konat hudební festival, jehož součástí bude i vystoupení romské kapely Do konce.

www.chvalskyzamek.cz

2.9. Chaotic

3.9. Tleskač

9.9. Neočekávaný dýchánek

10.9. Do konce

15.9. Shannon

16.9. Hradišť'an

KNIHY NA PRODEJ

Ilona Ferková: ČORDE ČHAVE / UKRADENÉ DĚTI

Dvojazyčná romsko-česká brožovaná kniha vyprávění ženy milující romský jazyk. S předmluvou Mileny Hübschmannové, jež autorce pomohla začít psát.

Cena 35-Kč + poštovné

Jekhetanutňa čibaha... / Společným jazykem...

Sborník ze semináře o romském jazyce, Luhačovice 2003

Cena 25-Kč + poštovné

**Vydalo Společenství Romů na Moravě,
objednávky na telefonním čísle: 545 246 673
nebo na e-mailové adrese: rhangos@volny.cz.**

**Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury ČR**

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSČ, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2009 činí 240 Kč.

ROTA
romské rádio
nejen pro romy

Rádio Rota, Španělská 6, 120 00, Praha 2,
Tel./fax: +420 / 222 987 677, 222 944 393
www.radorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radorota.cz

**Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě**

**Bratislavská 65a, Brno 602 00
Tel.: 545 246 673, www.srnm.cz
Číslo účtu: 27-488570217/0100**

